

Fundació
Catalana
de l'Esplai

mirall proposta
educativa
per a la
wi!o igualtat
d'oportunitats

2010. 1a edició.

Fundació Catalana de l'Esplai
Mirall, proposta educativa per a la
igualtat d'oportunitats.

mirall
proposta
educativa
per a la
wilo igualtat
d'oportunitats

Coordinació Susagna Escardíbul

Assessorament Jesús Canelo, Roser Batlle, Carles Xifra, Isabel Santero, Gabriela Gómez, Ivonne del Pozo i Anna Villa.

Elaboració dossier i fitxes didàctiques Susagna Escardíbul, Clara Arnaiz, Jesús Canelo, Marc Alcaraz, Júlia Garcia, Maria Noel Bruno, Laura Crespo, Silvia Arranz, Cristina Gasparin, Marta Buxó, Júlia Matons, Marina Civit, Gabriel González, Andreu Camprubí, Àlex Carmé, Cristina Oliva i Lidia Morillas.

Agraïm a totes les educadores i els educadors de la Federació Catalana de l'Esplai les seves aportacions i idees en el procés d'elaboració d'aquesta proposta educativa. En particular als esplais participants en les comissions educatives i socials.

Alguns recursos i experiències ressenyades en aquesta proposta han estat proporcionats per la Plataforma de Organitzacions de Infància i la Fundació Arrels.

Agraïments especials a Ignasi Puigdemívol (professor Universitat de Barcelona), Francesca Romita (experta en gènere), Andreu Camprubí (investigador de l'Institut de Govern i Polítiques Públiques), Gemma Lienas (autora de la col·lecció de llibre Fada Menta), amics i amigues de l'Associació de Músics i Animadors Professionals d'espectacles Infantils (AMAPEI), pel seu entusiasme, col·laboració i participació en aquest projecte.

Correcció Cristina Oliva

Concepció gràfica Eva Anguera
Maquetació Iolanda Guàrdia

Il·lustració Àfrica Fanlo, Col·lecció de llibres *La Fada Menta*. La Galera.

Impressió Gráficas Cornellá
Tiratge 1.000 exemplars
D.L. B-36363-2010

Està rigorosament prohibida, sense l'autorització escrita dels titulars, sota les sancions establertes en la llei, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, incloent la reprografia, el tractament informàtic i la distribució d'exemplars mitjançant lloguer o préstec públic.

Som part d'un món
d'homes i dones,
de nens i nenes
que tenen el mateix
dret que nosaltres
a ser feliços... i que
tenen el mateix dret
que nosaltres a ser
respectats

Ciutadania i Globalització.
Documents per al debat Num 3.
Fundació Catalana de l'Esplai

Per què mirall? Hem escollit aquest nom...

Per mirar més enllà de la imatge que reflexa el nostre mirall i el mirall dels altres.

Perquè el que som també es construeix a partir de les mirades dels altres.

Per ser mirall dels altres, posar-nos en el seu lloc i comprendre millor la seva situació.

Per mirar la realitat des d'una altra perspectiva.

Perquè, al cap i a la fi, el que reflexa el mirall són persones, allò que per damunt de tot ens uneix i iguala.

*"Allò que penses de mi no em diu res de mi,
però m'ho diu tot de tu".*

Joan Brossa. Poeta
Mirall. Poemes públics. 1987

Mirall

Proposta educativa per a la igualtat d'oportunitats

- 1 **Què ens motiva a treballar el tema de la igualtat d'oportunitats?**
- 2 **Fitxa tècnica**
- 3 **Objectius educatius**
- 4 **Quadre sinòptic de la intencionalitat de la proposta educativa**
- 5 **Ingredients bàsics per cuinar la igualtat d'oportunitats**
 - . Un bon grapat de diversitat
 - . Un bon grapat d'inclusió
 - . Un bon grapat de justícia social
- 6 **Eixos de treball**
 - . Gènere: promoure la igualtat entre nois i noies
 - . Discapacitat: promoure la convivència en la diversitat de capacitats
 - . Exclusió i pobresa: promoure accions envers un món més just
- 7 **Com educar en la igualtat de les oportunitats**
- 8 **L'Esplai de les oportunitats**
- 9 **Petits 3 a 8 anys**
 - . Objectius educatius
 - . El centre d'interès d'el món de la Fada Menta
 - . Tresors de menta
 - . M'agrada jugar
 - . Racons sensorials
 - . Som iguals
 - . Comprar per comprar
 - . Somnis solidaris
 - . Excursió pantà de can Borrell
- 10 **Mitjans 8 a 12 anys**
 - . Objectius educatius
 - . El centre d'interès del diari Irriparra
 - . Jo sóc, tu ets
 - . A les seves sabates
 - . Obre els ulls!
 - . Els mitjons tenen cames?
 - . Ulleres màgiques
 - . Història d'un llàpis
 - . Excursió l'itinerari sensorial de can Grau i l'avenc de l'Esquerrà
- 11 **Adolescents 12 a 16 anys**
 - . Objectius educatius
 - . Els projectes i els Ciberresponsals
 - . Descobreix el tresor
 - . Amor a primera vista
 - . Stop desigualtats
 - . A tothom li pot tocar
 - . Invisibles
 - . Passió per la boccia
 - . Excursió el camí dels bons homes
- 12 **Famílies**
 - . Objectius educatius
 - . Estimular la participació i la coresponsabilització
 - . Gimcana Mirall
 - . Cineclub
- 13 **Monitors i monitores**
 - . Objectius educatius
 - . El compromís de l'entitat
 - . Aplica la Lupa!
 - . Formar-se i fer xarx@
- 14 **Activitats col·lectives**
 - . Objectius educatius
 - . Prou barreres!
 - . Avui pot ser un gran dia!
- 15 **La incorporació de l'infant amb discapacitat al grup**
- 16 **Avaluació**
- 17 **Conceptes clau**
- 18 **Materials de consulta**

què ens motiva?

1

què ens motiva a treballar el tema de la igualtat d'oportunitats?

La intenció d'aquesta proposta educativa és promoure l'educació per a la igualtat, el respecte a la diversitat de capacitats i fomentar el compromís dels infants i joves per dur a terme accions que contribueixin a la justícia social. Ens proposem treballar el tema de la igualtat d'oportunitats en relació a tres aspectes:

1. El gènere
2. La discapacitat
3. L'exclusió i la pobresa

A través d'aquesta proposta volem reflexionar sobre els reptes que tenim des del lleure, per tal que els esplais esdevinguin veritables espais inclusius, on tothom hi tingui oportunitats d'accés, de créixer, de relacionar-se, d'aprendre en igualtat de condicions.

Tot i el llarg recorregut que ha significat progressar envers la consecució de la igualtat d'oportunitats encara estem lluny d'aquest objectiu. Hi ha prou dades i informes que així ho confirmen: al 2009, el grup més nombrós de dones víctimes de violència sexista tenia

menys de 30 anys;² Nois i noies amb discapacitat sensorial d'arreu del món reconeixen, entre d'altres qüestions, que pateixen discriminació basada en el rebuig i la por, i que tenen dificultats per accedir a l'escola o moure's amb autonomia pels seus barris i ciutats.³

Els alts índexs assolits en benestar social podrien indicar-nos que la problemàtica de la pobresa i l'exclusió està present principalment en altres països, i encara que admetem que a casa nostra també, potser no ho percebem com a un problema que ens implica a tots i totes. El 2010 ha estat proclamat l'any Europeu de Lluita contra la Pobresa i l'Exclusió Social i motius no en falten: 78 milions de persones de la UE viuen en situació de risc de pobresa, de les quals, 19 milions són infants.⁴ A Catalunya, uns 240.000 infants entre 0 i 16 anys viuen en situació de pobresa.⁵

Hi ha prou raons doncs perquè des de l'esplai no abaixem la guàrdia i treballem plegats perquè cap infant se'n senti exclòs, que cap jove discrimini a un altre, que cap educador o educadora limiti les possibilitats de viure noves experiències als nois i noies, que cap família deixi de participar per raons socioeconòmiques, que l'entorn sigui inclusiu i que entre tots i totes fem realitat el somni d'un món millor per a tothom.

² Dades Ministerio de Igualdad. 2009.

³ Escuchando a los Niños. Colección CERMI 41. Ed: Cinca. 2009

⁴ Diari Oficial de la Unió Europea L298/20 7/11/2008

⁵ Informe de la Inclusión Social en España, 2008. Obra Social Caixa Catalunya.

objectiu

Fer de l'esplai un espai de convivència inclusiva on es promogui la igualtat, el reconeixement i el respecte a tothom. Treballar per a què això contribueixi a que els infants, joves i famílies ho apliquin a d'altres àmbits de la seva vida.

destinataris

- Infants i adolescents
- Famílies
- Monitors i monitores

fitxes d'activitat

- Per a infants de 3 a 8 anys
- Per a nois i noies de 8 a 12 anys
- Per a adolescents de 12 a 16 anys
- Per a les famílies
- Per a monitors i monitores
- Per a totes les edats, activitats col·lectives

els materials de la proposta educativa

- El quadern pedagògic: el material que teniu a les mans recull els aspectes de fonamentació i un resum de les fitxes d'activitat.
- El web Mirall: eina virtual de difusió de la proposta, on trobareu les **fitxes d'activitat més desenvolupades** i altres recursos complementaris.
- El Cd Mirall, cançons per a la igualtat d'oportunitats: recurs educatiu per gaudir i aprendre a través de la música. Hi trobareu una recopilació de cançons de diversos músics de l'Associació de Músics i Animadors Professionals d'Espectacles Infants (www.amapei.com).

fitxa tècnica

2

objectius educatius

3

Els objectius educatius generals de la proposta Mirall s'articulen al voltant dels quatre valors de la Fundació Catalana de l'Esplai:

utopia

Avançar cap a un món més just, vers una societat on les persones tinguin l'oportunitat de participar en tots els àmbits de la societat en igualtat de drets.

iniciativa

Promoure el compromís i la participació en accions que contribueixin a fomentar la inclusió de totes les persones.

solidaritat

Crear llaços amb les persones que es troben en situacions de vulnerabilitat i mostrar sensibilitat davant les situacions de discriminació i injustícia.

felicitat

Aprendre a estimar-nos i a estimar els altres. Fruir de la diversitat, d'allò que ens aporta l'altre i viure la diferència com a oportunitat de creixement i enriquiment.

per pensar una mica...

*Siguem on siguem, sempre i a tot arreu hi ha persones diferents. Som diferents en la forma del nostre cos, en l'edat, en el sexe, en la manera de ser, en la cultura que obtenim del nostre entorn més proper, on ens desenvolupem i creixem, en els interessos que ens mouen, en les habilitats que desenvolupem amb més facilitat... Quan la diversitat o la diferència esdevé una dificultat, això afecta a les oportunitats de l'infant respecte al seu procés de creixement personal. Estem parlant, llavors, de desigualtats que poden tenir lloc com a conseqüència de situacions externes o de partida del mateix infant o com a resultat de la incapacitat de la institució educativa de donar resposta a les seves necessitats.*⁶

A l'esplai tothom té les mateixes oportunitats?

Estem atents a les necessitats de tots els infants?

Cerquem alternatives perquè tothom trobi el seu lloc?

⁶Domènech, J i Arànega, S. L'educació primària, reptes, dilemes i propostes. Ed: Graó 2001.

quadre sinòptic de la intencionalitat de la proposta educativa

El respecte per la diversitat, la inclusió i la justícia social són valors necessaris per assolir la igualtat d'oportunitats. Valors que promouem a través d'aquesta proposta educativa i que contribuiran a prevenir i fer desaparèixer les actituds discriminatòries en relació a tres aspectes: el gènere, la discapacitat i l'exclusió i la pobresa.

quadre sinòptic

4

valors

diversitat

inclusió

justícia social

igualtat d'oportunitats

eixos de treball

gènere

discapacitat

exclusió i pobresa

ingredients bàsics

5

ingredients bàsics per cuinar la igualtat d'oportunitats

Però què és això de la igualtat d'oportunitats? Vol dir que tothom ha de tenir les mateixes facilitats per a desenvolupar-se com a persones. Oportunitats que la societat ens ha d'assegurar. Oportunitats que el nostre entorn més pròxim, la família, la colla, també ens han de donar. Oportunitats de les quals també tots i totes en som corresponsables.

A la recepta de la igualtat d'oportunitats hi trobarem tres ingredients imprescindibles: diversitat, inclusió i justícia social.

Un bon grapat de diversitat

Pot haver igualtat sense el respecte per la diferència? El terme igualtat expressa el dret de qualsevol ésser humà al reconeixement de la seva dignitat personal. Aquest dret queda palès en el primer i segon article de la Declaració aprovada per les Nacions Unides:

"Tots els éssers humans neixen lliures i iguals en dignitat i en drets"

"Tota persona pot prevaler-se de tots els drets i de totes les llibertats sense cap distinció de raça, de color, de sexe, de llengua, de religió, d'opinió política o d'altra mena, d'origen nacional o social, de fortuna, de naixement i de qualsevol altra classe".

Les persones som heterogènies, això ens fa complementàries alhora que ens enriqueix. Per això, es fa necessari tenir en compte les característiques particulars i vetllar perquè ningú se senti discriminat, ja que si no ho fem així estarem propiciant una situació de desavantatge i injustícia social. Perquè hi hagi igualtat entre les persones cal atendre la diversitat, respectar les diferències de manera que igualin realment i que no consolidin les desigualtats, és a dir, cal promoure la igualtat d'oportunitats per a tothom.

per pensar una mica...

El primero de los derechos humanos es el derecho a no ser fotocopia de nuestros vecinos, a ser más o menos raros.⁷

La nostra societat respecta la diferència o bé homogeneïtza?

⁷ Savater, F. *Ética para Amador*. Ed: Ariel, 1991

Per cercar la igualtat, cal reconèixer que les persones tenen maneres de pensar diferents, circumstàncies particulars i un diferent punt de partença, per assolir-la.

Un bon grapat d'inclusió

Si, com dèiem abans, el reconeixement i el respecte per la diferència és un ingredient bàsic de la igualtat, la inclusió també ocupa un lloc preferent. Acceptar l'altre amb les seves particularitats i, a més a més, acollir-lo, en definitiva, no deixar-lo al marge, vol dir incloure'l. El contrari seria el rebuig, la segregació, la discriminació, l'exclusió, i, per tant, la manca d'igualtat d'oportunitats.

Des d'un punt de vista més global, una societat inclusiva seria aquella que impulsa i activa els mecanismes necessaris perquè tota la ciutadania pugui participar plenament en la vida social, política i econòmica.

per pensar una mica...

La Declaració del Mil·lenni, signada pels països que integren l'ONU l'any 2000, encara alimenta l'esperança que el món, per més complicat i dividit que estigui, pot unir-se per fer front als grans problemes de la humanitat.

Es plantegen aquests 8 objectius:

ODM1. Reduir a la meitat la pobresa extrema i la fam

ODM2. Aconseguir l'ensenyament primari universal

ODM3. Equitat entre els gèneres i autonomia de la dona

ODM4. Reduir la mortalitat infantil

ODM5. Millorar la salut materna

ODM6. Combatre el VIH/SIDA, la malària i altres malalties epidèmiques

ODM7. Garantir la sostenibilitat del medi ambient

ODM8. Una Aliança Mundial pel Desenvolupament

Les fites de l'ODM8 reclamen més ajuda dels països rics, menys deute per als països pobres i més coherència en les polítiques internacionals i nacionals.

Com podríem aportar el nostre granet de sorra per avançar cap aquests objectius? Pensem en dos o tres accions concretes que puguem dur a terme des de l'esplai.

Font. Inter món Oxfam, 2010. ODM: Objectiu del Mil·lenni.

La predisposició a tenir una actitud inclusiva també s'aprèn. S'aprèn des de petit i des del quotidià, a través del tracte amable i respectuós, del reconeixement de les capacitats de tothom, de mantenir una actitud oberta, de sentir que ningú és millor que l'altre i que sempre podem aprendre dels altres.

Un bon grapat de justícia social

I són suficients el respecte a la diferència i la inclusió per aconseguir una societat més justa i igualitària? La resposta, naturalment, és no. El reconeixement de la diversitat necessàriament ha d'anar acompanyat de mesures que contrarestin la situació de desigualtat, de pobresa i exclusió social en què viuen milions de persones arreu del món. Només així podem avançar envers l'equitat i la justícia social.

Una societat justa i igualitària és incompatible amb la desigualtat, la pobresa i l'exclusió. És una problemàtica global que afecta tant els països desenvolupats com els països en vies de desenvolupament. La globalització ha esdevingut una finestra oberta que possibilita conèixer millor la magnitud del problema.

Es tracta d'un problema complex i multidimensional que involucra factors de tot tipus: econòmics, socials, culturals, morals, polítics... Per tant, no és únicament una qüestió d'ingressos. Inevitablement, les persones que estroben en situació de pobresa tenen més possibilitats de quedar-se al marge de la societat i de patir discriminació. Per això, les accions dirigides a combatre l'exclusió i la pobresa hauran de tenir en compte tant la millora de les condicions materials com el desenvolupament real de les capacitats de les persones i la consolidació dels seus drets.

Es fa necessari, doncs, que els infants i joves amplïin la seva mirada i comprenguin millor el món que els envolta. Més enllà del grup i de les relacions interpersonals, hi ha altres infants, altres persones que poden viure una realitat molt diferent a la seva. Tenim la responsabilitat de treballar per activar les consciències i per a què els nois i noies, joves i famílies adoptin actituds més solidàries, que contribueixin a fomentar la igualtat i reduir les desigualtats.

eixos de treball

6

Gènere: promoure la igualtat entre nois i noies

Es fa necessari promoure un nou marc de relacions entre nois i noies orientat vers la superació dels estereotips masculí i femení. Aquesta nova relació ha de trencar els binomis nen actiu, agressiu, abocat al món exterior i nena passiva, submissa, delicada, depenent, abocada al món domèstic.

Els infants i joves han de descobrir la persona com a tal, amb independència del sexe, han de descobrir l'amistat possible entre homes i dones sense tenir-la de submissió o de poder. Han de desplegar valors humans positius tant si es tracta de valors culturalment atribuïts als homes (coratge, esperit de risc i d'aventura...), com si es tracta de valors culturalment atribuïts a les dones (generositat, sensibilitat, tendresa, sentit estètic, resistència...) perquè en tant que valors positius, uns com altres esdevenen pautes de conducta imprescindibles per a tothom.⁹

Discapacitat: promoure la convivència en la diversitat de capacitats

La societat competitiva i productivista mostra la seva tirania quan arracona tothom que no dóna una determinada talla, tothom que no és perfecte des del punt de vista de la intel·ligència, l'eficàcia, l'estètica predominant...

Sota aquesta òptica, i malgrat el nou context legal d'avenç en el reconeixement dels drets dels grups més vulnerables, la persona es valora per la seva utilitat en els mecanismes de producció, pel que té o pel que consumeix, i per tant, les persones que no s'adapten a la norma corren el risc de restar marginades. Tota mena de discapacitat és contemplada com a problema, com a càrrega.

Els infants i joves han d'adquirir major consciència sobre les pròpies capacitats i les "altres" capacitats i han de poder estimar les persones més enllà d'aquestes. Cal que compreguin les limitacions que una persona amb discapacitat pot tenir per entendre-les però és imprescindible que això s'acompanyi d'una visió de les seves qualitats, aspiracions i potencialitats. Només així aconseguirem conèixer la persona en la seva globalitat i començarem a desmuntar els estereotips i les barreres que sovint ens allunyen.

⁹ Programa Pedagògic T'Estimo. Movibaix 1993.

per pensar una mica...

Per poder construir cal anar pas a pas i començar a canviar les coses en l'àmbit que tenim més a prop i en el quotidià...

. Barreres ideològiques i arquitectòniques. Ajuda'ls a identificar l'homofòbia, la xenofòbia, el racisme, el masclisme, l'autoritarisme i la discriminació per poder canviar aquestes actituds, i descobreix-los la importància de l'accessibilitat per a persones amb discapacitat.

. La igualtat. Demostra'ls que les parelles prenen les decisions de manera conjunta i que les tasques de la llar s'han de realitzar de forma equitativa.

. El respecte envers els altres: amb la gent gran, amb els qui pertanyen a una altra cultura o a una altra ètnia, amb els qui tenen una discapacitat, amb els qui pensen diferent...

. La solidaritat. Ensenya'ls a valorar el que tenen i a compartir.

. El consum responsable i el reciclatge. No permetis que malmetin, que llencin el menjar ni que visquin envoltats de joguines i capritxos.¹⁰

Quina imatge tenen els infants, joves i famílies del teu espai sobre l'exclusió i la pobresa? Quina actitud adopten?

Quines altres accions proposaríeu per a fomentar des de petits i des del quotidià la lluita contra l'exclusió i la pobresa?

¹⁰ Davant de la pobresa i l'exclusió social, Què hi puc fer jo? Fundació Luis Vives, 2010

Exclusió i pobresa: promoure accions envers un món més just

2010 ha estat proclamat l'Any Europeu de Lluita contra la Pobresa i l'Exclusió Social. I és que l'exclusió i la pobresa afecten a tot tipus de països i societats. És una problemàtica complexa i multidimensional que qualsevol persona pot patir en algun moment de la seva vida. Les persones en situació de pobresa i exclusió són els rostres humans d'una societat que encara està massa lluny de ser igualitària i justa.

Tradicionalment l'exclusió s'ha identificat amb la pobresa extrema i cronificada, reduïda a l'àmbit econòmic. Avui en dia, aquest concepte s'amplia; estar exclòs és un procés de pèrdua d'integració que inclou no només la manca d'ingressos i l'allunyament del mercat laboral, sinó també un descens de la participació social i per tant, una pèrdua dels drets socials¹¹. És a dir, una persona, un col·lectiu, un territori es considera exclòs si no té accés a participar socialment, a la informació, a les oportunitats socials, econòmiques i polítiques.

¹¹ Subirats, J. (et al), Una propuesta de consenso sobre el concepto de exclusión social. Implicaciones metodológicas, revista Española del Tercer Sector, num 5, 2007.

Són molts i diversos els factors que poden generar aquesta situació: pertànyer a un grup o col·lectiu més vulnerable, la sortida del mercat laboral, les transformacions demogràfiques que han debilitat els llaços familiars, la pèrdua de les relacions socials... També, l'estructura demogràfica, que fa que cada vegada hi hagi un major nombre de persones grans en situació de solitud i aïllament. Per últim, les situacions personals: l'absència d'afecte, d'amor, de comunicació, de xarxes de suport, d'expectatives té com a conseqüència la pèrdua del sentit de la vida... Per tots aquest motius, l'exclusió no és estàtica. Pot canviar en el temps i és el resultat de la combinació i l'acumulació de tots els factors anteriors al llarg de la vida.

Els infants i els joves han de ser capaços de desplegar la seva capacitat afectiva vers altres infants, joves i adults que es troben en una situació desfavorida. Hem de despertar el seu interès pel coneixement d'aquesta realitat i la seva capacitat per adoptar un posicionament crític per tal que es comprometin en accions que ajudin a construir una societat amb menys exclusió i més igualtat.

com educar

7

com educar en la igualtat d'oportunitats

L'educació és el mitjà més adequat perquè la persona pugui construir la seva identitat personal, configurar la comprensió de la realitat integrant totes les seves dimensions i desenvolupar al màxim les seves capacitats. A més, l'educació constitueix l'instrument més eficaç per l'aprenentatge de l'exercici de la ciutadania democràtica, responsable i crítica, la qual resulta indispensable per a la constitució de societats més justes i solidàries.

Com diu Victoria Camps "l'experiència educativa ensenya que la igualtat d'oportunitats segueix sent un mite. En la pràctica, els costums, els hàbits, les mentalitats, els estereotips i, sobretot,

les diferències econòmiques, segueixen discriminant encara que existeixi una clara voluntat de superar les desigualtats. Però és aquí on l'educació pot tenir un paper bàsic i intransferible. Davant les desigualtats per raó econòmica, l'educació és sens dubte, impotent. Però no ho és davant d'altres discriminacions. El respecte per l'altre i l'altra, al negre igual que al blanc, al pobre com al ric (...), és també un hàbit que s'adquireix, com tots els hàbits, per la repetició dels actes, per la insistència en comportaments dirigits a defugir qualsevol forma de separació del diferent pel simple fet de ser distint. L'escola i els centres educatius (també la família) són els espais idonis per a la formació d'aquests hàbits".¹²

Des d'aquest punt de vista, educar per a la igualtat d'oportunitats implicarà posar en joc una sèrie de actituds i valors:

diversitat

L'autoestima, l'acceptació d'un mateix, l'acceptació de les pròpies limitacions, l'aprenentatge del saber guanyar i perdre, el control de l'agressivitat, la capacitat de demanar perdó i de perdonar. La sensibilitat cap als altres, saber expressar els sentiments amb assertivitat, l'acceptació dels altres...

inclusió

L'obertura de pensament, la capacitat d'acollir amb generositat, la tendresa i l'afectivitat, la capacitat d'aprendre dels altres, de reconèixer els estereotips i de no alimentar els prejudicis... Saber treballar en equip, l'entesa, aprendre a resoldre els conflictes...

justícia social

Mostrar-se crítics davant les situacions d'injustícia i explotació, sensibilitat, compassió i solidaritat amb els qui pateixen, capacitat per interpretar l'entorn, participació, assumir compromisos i intervenir en la transformació de l'entorn... Imaginar, crear altres mons possibles.

¹² Los valores de la Educación. Victoria Camps. Editorial Anaya. 1994, pág 54.

Fer servir una metodologia que parteixi de la pròpia experiència per facilitar la transformació personal i col·lectiva. Ens referim al mètode socioafectiu:

sentir

posar-se a la pell de les altres persones. Viure en primera persona l'experiència per desenvolupar l'empatia i la capacitat de connectar amb la realitat que viu l'altra persona.

reflexionar

el següent pas serà analitzar el que hem viscut, descriure els sentiments que ens ha generat l'experiència. Intercanviar opinions i conèixer més dades per tenir major comprensió de la situació.

transformar

finalment, estimular la capacitat creadora. Ser crítics i transmetre la necessitat d'actuar des de la igualtat d'oportunitats.

Exemple d'accions educatives que poden contribuir a que tinguem més consciència de les necessitats dels altres i a generar relacions més igualitàries:

Conèixer realitats diferents a les que estem acostumats: apropar-nos al casal de gent gran, esbrinar quines bosses de pobresa hi ha al barri, a la ciutat, etc.

Promoure relacions amistoses i profundes amb persones que són molt diferents a nosaltres: amb grups de persones amb discapacitat, amb nois i noies d'altres països o cultures, etc.

Generar qüestionaments sobre el que ens sembla quotidià i normal: quan veiem una persona que dorm al carrer, quan a les notícies se'ns parla de la fam al món, de les guerres, etc.

cinc errors freqüents

A vegades, duts pel desig d'aconseguir la igualtat, podem caure en actituds com ara:

1 Incloure amb calçador i negar les diferències. Hi haurà situacions en que per més que vulguem no tothom podrà realitzar les mateixes activitats ni de la mateixa manera. Un infant amb distròfia muscular severa difícilment podrà pujar una muntanya. Com a equip, caldrà que compreguem que precisament allò que ens iguala és que tots i totes som diferents. Ara bé, si volem que tothom tingui les mateixes oportunitats, serà necessari que cerquem vies alternatives de participació, d'acord amb les capacitats i els ritmes de cadascú, evitant falses solucions, com per exemple no fer excursions de pujar muntanyes perquè ningú se senti exclòs. Potser, el nostre infant no podrà fer el cim però en canvi sí pot viure l'experiència, amb ajut, d'acompanyar-nos fins al refugi i des d'allà resseguir l'ascens del grup.

2 Limitar les capacitats i rebaixar les expectatives. Pot passar que la discapacitat d'un infant desperti, en nosaltres i en el grup, un sentiment de compassió que es transformi en excés de proteccionisme. Això succeeix quan veiem més la seva discapacitat que no pas les seves "capacitats". Tanmateix, per arribar a ser una persona cada vegada més autònoma cal pujar el llistó, una bona dosi d'esforç i de superació de les dificultats. I el proteccionisme no és un bon company de camí.

3 Menysprear la importància del llenguatge. Ens referim aquí a la discussió sobre l'ús del femení i el masculí i els discursos discriminatoris. Gran part del món dels adults no s'ensenyava conscientment als infants; es troba immers en el llenguatge, a les pràctiques discursives i a les estructures socials i narratives a través de les quals, l'infant es constitueix com a persona, com a infant, i com a home o dona. Cal recordar que quan parlem de llenguatge allò que no es nombra no existeix. Així, l'ús genèric del masculí invisibilitza la meitat de la humanitat. I quan permetem l'ús de paraules grolleres, de burla, estem reforçant el menyspreu i la discriminació.

4 Reduir la coeducació a educar els nois i les noies juntes. En realitat això és educació mixta i no és suficient per garantir que els nois i les noies reben una educació igualitària. Coeducar abasta un conjunt de pràctiques que van des de la revisió de la nostra manera de relacionar-nos amb els infants, dels nostres valors i coneixements per tal de no seguir contribuint a reforçar tòpics i estereotips, fins a un anàlisi en profunditat del contingut de les nostres activitats, dels personatges que triem per a les ambientacions, dels jocs i dels usos dels espais, del llenguatge escrit i oral, etc.

5 Evitar que aparegui el conflicte. L'arribada d'un company/a al grup, a l'equip, implica un procés de reajustament i d'acomodament bidireccional. En aquest procés poden aparèixer conflictes, tractar d'evitar-los o negar-los sota el parany del "bon rotllo" no farà més que aguditzar-los. Palesar les dificultats, treballar-les des del respecte i la mútua comprensió, contribuirà a que tothom trobi el seu lloc i sigui valorat.

Tenim el repte de ser espais compromesos amb la igualtat d'oportunitats. Per això, cal que duem a terme accions socials i educatives en coherència amb aquests valors. Aportem sis reflexions que poden ser útils per revisar el nostre projecte educatiu des d'aquesta perspectiva.

1 L'esplai de les oportunitats fomenta la cohesió social. Propicia espais de convivència i d'aprenentatges inclusius. Trenc amb les barreres socials, físiques o de qualsevol altre tipus perquè cada infant, jove, família, equip hi trobi el seu lloc i tingui les mateixes facilitats d'accés i de creixement.

2 L'esplai de les oportunitats educa en el respecte a la diversitat i l'equitat de gènere. Estimula la capacitat afectiva vers la diferència. Pretén l'eliminació de les desigualtats de gènere, educa donant les mateixes oportunitats a nens i nenes i entén la coeducació com a eina de canvi i transformació social.

3 L'esplai de les oportunitats es preocupa de redreçar qualsevol tipus de comportament discriminatori. Infants, joves, famílies, monitors i monitores, ningú n'està exclòs. Els prejudicis i els comportaments discriminatoris poden ser molt subtils. Malmeten de

mica en mica les relacions i el benestar de l'individu que les pateix. Per això, l'esplai es preocupa de revisar les seves pràctiques i el clima de centre, per detectar aquestes actituds i treballar-les.

4 L'esplai de les oportunitats promou la participació activa dels infants, joves, famílies i monitors/es. I ho fa amb el convenciment que aprendre a participar és aprendre a viure en democràcia, a interrelacionar-se, a intercanviar experiències i comprometre's amb els altres, a formar part i no quedar-se al marge.

5 L'esplai de les oportunitats està connectat amb la realitat i es compromet amb la millora de l'entorn. Fuig de veure amb normalitat i passivitat les situacions d'exclusió i pobresa que ens envolten o que coneixem a través dels diferents mitjans de comunicació. Adopta un paper actiu i de denúncia i s'implica en projectes de transformació social.

6 L'esplai de les oportunitats es responsabilitza d'oferir un lleure de qualitat. La qualitat es tradueix en diverses coses: en innovació i adaptació als nous temps, en comptar amb un equip cohesionat i amb formació adient, amb monitors i monitores compromeses amb la tasca d'educar i en la transformació social...

l'esplai de les oportunitats

8

objectius educatius petits 3 a 8 anys

9

Amb el grup de nois i noies de 3 a 8 anys treballarem, de manera específica, per tal que puguin:

diversitat

- 1 Tenir cura d'un/a mateix/a.
- 2 Reconèixer i expressar els sentiments i necessitats a les altres persones.
- 3 Començar a prendre consciència de les forteses i de les limitacions, i acceptar les altres persones respectant la diferència.
- 4 Conèixer les diferències individuals per raó de gènere, físiques, socials i afectives entre les persones i un/a mateix/a, valorant aquesta riquesa amb naturalitat al si del grup.

inclusió

- 5 Valorar l'amistat i mostrar una actitud d'acollida afectuosa amb les persones noves que s'incorporen al grup.
- 6 Prendre consciència de la pertinença al grup i adonar-se'n que tots i totes podem aprendre coses de tothom.

7 Diferenciar clarament a l'entorn proper els comportaments agressius, egocèntrics, discriminatoris, enfront dels comportaments respectuosos, solidaris, afectuosos.

8 Escoltar l'altre/a i aprendre a comunicar-s'hi per solucionar els problemes. Rebutjar l'ús de la força i la violència en la resolució dels conflictes.

9 Dirigir-se a les altres persones amb respecte i amabilitat. Desenvolupar autocontrol en l'ús d'expressions grolleres i discriminatòries.

justícia social

10 Ser conscients de les coses realment necessàries i millorar els hàbits de consum.

11 Descobrir com afecta la pobresa a d'altres nens i nenes i expressar rebuig envers aquesta situació.

12 Assumir petits compromisos per millorar l'entorn.

presentació

El centre d'interès que presentem per als infants de 3 a 8 anys és el món màgic de la Fada Menta. A través d'aquest personatge, els infants tenen l'oportunitat d'aprendre a tenir cura de les coses, pensar en els altres, respectar-los si guin quines siguin les seves actituds i capacitats.

Les amistats de la Fada i les seves històries ens donen exemples per resoldre diferents situacions de desigualtat. La col·lecció de contes Fada Menta està escrita per l'escriptora Gemma Lienas amb un vocabulari adequat per a la igualtat de gènere que defensem a la Fundació Catalana de l'Esplai, i el seu ús estimularà el gust per la lectura. A més, els elements fantàstics que els caracteritzen resulten motivadors per als infants.

Els contes que hem triat són:

- . *Es necessiten petons*
- . *Sóc un monstre*
- . *La meitat d'en Jan*
- . *Un mirall al cor*
- . *Música a la panxa*

mètode educatiu

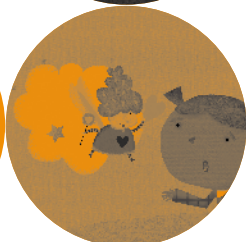
Amb els infants petits treballarem amb la metodologia del centre d'interès. El centre d'interès funciona com a fil conductor, com a argument a partir del qual es vertebraren els aprenentatges i les activitats. El centre d'interès parteix de les motivacions i interessos dels infants, plantejant situacions i reptes que estimulen els valors humans d'una manera lúdica i atractiva, utilitzant la fantasia, la literatura infantil i diversos recursos escenogràfics.

També en aquestes edats podem introduir la metodologia del projecte i l'aprenentatge servei. Els infants poden començar a entrenar-se en els aspectes de planificació i organització de les activitats i estimular la seva solidaritat, fent coses per a les altres persones i actuant com a ciutadans i ciutadanes compromesos i compromeses.

el centre d'interès d'El món de la Fada Menta

motivació i ambientació

La història de La Fada Menta

La Fada Menta ajuda els infants que tenen alguna preocupació a buscar la part positiva de qualsevol situació. Fa reflexionar els nens i nenes sobre qüestions que encaixen perfectament amb la temàtica de la proposta educativa, com adonar-se que no hi ha coses de nens i de nenes; que tothom és igual, tot i les diferències, i que no cal tenir moltes coses per ser feliç.

Descripció dels personatges

La Fada Menta. Només els nens i nenes poden veure aquesta fada minúscula, més petita que un gra d'arròs, verda com un pèsol i amb ales de libèl·lula. Sempre que percep que algun infant està trist o enfadat apareix per sorpresa amb la seva vareta que desprèn estrelletes verdes amb olor a menta.

En Dani. Protagonista del conte Música a la panxa. No pot sentir amb les orelles perquè és sord, però entén el món a través del que perceben els seus ulls. Està trist perquè se sent diferent als altres.

En Max. Protagonista del conte Sóc un monstre. No sap jugar a futbol i això el fa sentir com si fós un monstre horrorós. En canvi, té bones aptituds per a d'altres jocs d'equip.

En Pol. Protagonista del conte Un mirall al cor. Quan s'enfada, vomita i no acaba d'entendre per què.

La Mei i la Quica. Protagonistes del conte Es necessiten petons. La Quica es pensa que no necessita petons ni carícies, però la Mei li demostrarà que no és així.

En Jan. Protagonista del conte La meitat d'en Jan. Està fart que l'escridassin per tal que no faci res del que fan les nenes. El dia que decideix fer-los cas, es troba com si li faltés la meitat de si mateix.

La Laura. No apareix en els contes. Personatge nou per motivar les activitats del bloc de pobresa. Està molt trista perquè se li ha trencat la seva única joguina, un nino de drap.

petits
3 a 8 anys
www.esplai.org

com introduir la història i el centre d'interès

L'eina màgica dels contes

Els contes embadaleixen i agraden alhora que són fàcils d'entendre i de recordar. Resulten un bon instrument educatiu que es pot fer servir de múltiples maneres per interioritzar continguts, valors, coneixements i vocabulari. Plantegem, a cada fitxa d'activitat, un conte concret per introduir el tema i l'activitat que ens proposen els personatges.

Els elements màgics

El picarol: l'utilitzarem per avisar de l'arribada de la Fada Menta.

La vareta: amb ella realitzarem la dinàmica de valoració en finalitzar cadascuna de les activitats.

La menta: tindrem una planta de menta i aprendrem a cuidar-la i olorar-la.

El braçalet: en finalitzar el curs i acomiadar la Fada Menta, obtindrem un braçalet verd per recordar sempre els seus consells.

les activitats

Cada fitxa està estructurada en 4 parts:

Activitats de motivació: els contes de la Fada Menta ens plantejaran situacions que ens introduiran en les activitats centrals.

Activitats centrals: són el nus del tema que es treballa a cada proposta. No sempre podran realitzar-se en una sola sessió i caldrà preveure-ho.

Tancament i valoració: dedicarem temps, d'una banda, a fer el tancament de l'activitat, reflexionant i fixant els aprenentatges, i d'altra banda, a valorar si ens ho hem passat bé, si el grup ha estat participatiu, com s'han resolt els conflictes...

El trencaclosques gegant: després de cada activitat rebrem una de les peces d'un gran trencaclosques, que anirem completant mica en mica.

el trencaclosques gegant

Aquesta dinàmica serveix per aglutinar tots els aprenentatges que anem fent i seguir el fil del centre d'interès. La idea és que els infants puguin veure plasmes en un gran trencaclosques les 6 idees força amb les que ens volem quedar. Us proposem aquestes frases (que, en el cas dels infants més petits, es poden substituir per dibuixos o imatges), per a cadascuna de les 6 peces:

activitat	frase
Tresors de Menta	Expressa els teus sentiments
M'agrada jugar	No hi ha coses de nens i coses de nenes
Racones sensorials	Tracta les altres persones com a iguals
Som iguals	Respecta les diferències
Comprar per comprar	No compris per comprar
Somnis solidaris	Pensa en les altres persones

activitat

tresors de menta

una oportunitat per parlar dels nostres sentiments

presentació

Consta de dues dinàmiques de coneixement personal que ens permetran apropar-nos cada cop més als altres, acceptant-los tal com són i destacant les seves qualitats. Això estimularà l'empatia i l'entesa entre tots i totes, així com la comunicació.

objectius educatius

- 1 Reconèixer, expressar i acceptar els propis sentiments i emocions.
- 2 Escoltar, posar-se al lloc de les altres persones i respectar els seus sentiments.
- 3 Percebre les altres persones com a iguals i respectar les diferències.

motivació

La Fada Menta farà volar la nostra imaginació amb tres contes molt especials. En el primer coneixerem en Max, un nen entristit per totes les coses que no fa bé i l'etiqueta d'entremaliat que té a casa i a l'escola. En el segon, trobarem a en Pol, que pateix mal de panxa quan alguna cosa el preocupa o l'espanta, i en el tercer, la Mei descobrirà la importància dels petons i les abraçades.

activitats

Tresors de menta

La Fada Menta vol que els nens i nenes deixin de tenir secrets entre ells, i per això, ens fa arribar una bossa i una postal. Diu que tots saben fer moltes coses bé i no ho han explicat mai als altres. A la bossa hi ha el conte *Sóc un monstre*, un braçilet verd, un picarol, una carta adreçada a les famílies i un conte en blanc per explicar la història de cada nen i nena. Cadascú tindrà 5 dies la bossa i anirà

explicant qui és a partir de dinàmiques basades en tres eixos: Em coneixes, Em conec i Ens coneixem.

El bagul de les emocions

Treballarem aspectes de l'educació emocional com el reconeixement d'expressions i sentiments, la comunicació, l'empatia, el respecte... mitjançant propostes de curta durada que podem anar realitzant al llarg del curs. Dos contes ens serviran de punt de partença: *Un mirall al cor* i *Es necessiten petons*. Un bagul misteriós ple de coses diverses arribarà a l'esplai i en ell hi trobarem pistes sobre les activitats que farem: La vareta de la Fada Menta, Tic-Tac, La capsa dels petons, La ruleta de les emocions, El dòmino dels sentiments, El racó dels massatges i Titelles.

Després de cada activitat rebrem una de les 6 peces d'un trencaclosques gegant que anirem completant mica en mica i que penjarem a la paret per tenir-lo ben present. Cada peça portarà una frase relacionada amb el que hem après a l'activitat.

petits
3 a 8 anys
tresors de
menta

activitat

m'agrada jugar!

una oportunitat per jugar al que realment ens agrada

presentació

Hem preparat varies activitats senzilles i divertides que ens ajudaran a alliberar-nos d'idees preconcebudes, transmeses socialment als infants des de ben petits. Jugarem amb naturalitat amb les joguines que criden el nostre interès i descobrirem les tasques de la llar que més ens agraden.

objectius educatius

- 1 Rebutjar conductes de menyspreu cap les altres persones.
- 2 Estimar els amics i amigues, indiferentment de a què els agradi jugar.
- 3 Estar disposats a assumir tasques domèstiques.

motivació

La nostra eixerida Fada Menta ens explicarà el conte *La meitat d'en Jan*, un nen de qui els altres se'n riuen per considerar que fa coses de nenes.

activitats

Les nostres titelles

Adequada per a infants de 3-4 anys. La Fada Menta ens presentarà unes titelles (un mag, una fada, una princesa...) i ens haurem d'imaginar què li agrada, què fa habitualment i com és cadascun d'ells. Després, farem les nostres pròpies titelles amb pinxos i boles de porexpan.

La meva feina

Adequada per a infants de 5-6 anys. Hi haurà diversos racons on estaran representats diferents oficis, amb estris i decorat. Si és possible, farem servir una silueta de cartró vestida de manera adient a la seva professió, que tindrà cos

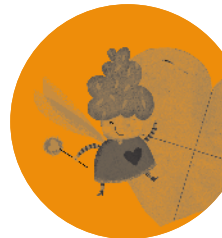
però no tindrà cap i, per tant, no sabrem si és un home o una dona. I tampoc no ens cal! Marcant els temps amb música, els nens passaran una estona a cada racó posant-se en la pell de qui desenvolupa cada professió. Acabarem fent-nos fotos de grup de "professionals" utilitzant les figures de cartró.

El joc de les tasques de la llar de les cuques

Adequada per a infants de 7-8 anys. És semblant al joc de l'oca, però aquí cada casella simbolitza una tasca de la llar. Es pot jugar amb fitxes o fent directament les accions que cada casella implicarà realitzar en diferents racons de la sala.

Després de cada activitat rebrem una de les 6 peces d'un trencaclosques gegant que anirem completant mica en mica i que penjarem a la paret per tenir-lo ben present. Cada peça portarà una frase relacionada amb el que hem après a l'activitat.

petits
3 a 8 anys
m'agrada
jugar

activitat

racons sensorials

una oportunitat per estimular els 5 sentits

presentació

Farem un itinerari per 5 racons sensorials, que correspondran als 5 sentits de l'ésser humà. Coneixerem millor les nostres capacitats i les dels altres i veurem que la diversitat no canvia el fet que tots i totes som persones per igual.

petits
3 a 8 anys
racons
sensorials

objectius educatius

- 1 Acceptar-se i acceptar les altres persones tal com són.
- 2 Experimentar què se sent quan es té limitada alguna funció i entendre que tothom pot fer de tot, però de diferents maneres.
- 3 Estar disposats i disposades a ajudar a integrar-se en el grup els nens i nenes que tenen més dificultats.
- 4 Evitar distanciar-se de certes persones només pel fet que siguin diferents.

motivació

A través del conte *Música a la panxa* coneixerem en Dani, que és sord i no pot sentir amb les orelles, però sent amb els ulls, observant els gestos i llegint els llavis. Aprendre que ningú no és més "normal" que una altra persona, tothom és normal i alhora únics!

activitats

Racons

El racó de l'oïda. La Fada Menta ens presentarà el seu amic Beethoven i la seva peça musical "Für Elise". Després, farem activitats per nivells: endevinar sons, descobrir el silenci, distingir instruments musicals, fer expressió corporal i mímica, llegir els llavis, parlar en llenguatge de signes...

El racó de la vista. Ens observarem davant d'un mirall i buscarem en què ens diferenciem i, sobretot, les moltes coses en què ens

assemblem. Després, farem activitats per nivells: filtres de color amb paper cel·lofana, la gallineta cega, mirar objectes amb lupa i amb llanterna, posar la cua al ruc, ombres xineses...

El racó del tacte. Amb mans i peus manipularem tot tipus de materials. Després, farem activitats per nivells: buscar coses en cubells de sorra, endevinar objectes amb els ulls tapats, jugar amb plastilina, fang i pintura de dits, i fer-nos abraçades, massatges i pessigolles.

El racó del gust. Tastarem aliments que corresponguin als quatre sabors bàsics: dolç, salat, àcid i amarg. Després, per nivells, prepararem el berenar: macedònia de fruites, canapès variats o una pizza.

El racó de l'olfacte. Olorarem tot tipus de coses: flors, espècies, xocolata, terra humida, crema de mans, cafè... Després, farem activitats per nivells: bombolles de sabó, bossetes d'olor per ambientar l'armari i cultiu de plantes aromàtiques.

Després de cada activitat rebrem una de les 6 peces d'un trencaclosques gegant que anirem completant mica en mica i que penjarem a la paret per tenir-lo ben present. Cada peça portarà una frase relacionada amb el que hem après a l'activitat.

activitat

som iguals

una oportunitat
per posar-nos a la
pell de les altres
persones

presentació

Haurem d'adoptar alguna discapacitat motriu per a realitzar les dues activitats d'aquest bloc. La primera és més adequada per als infants més petits i la segona, per a més grans, però es poden combinar. Entendrem vivencialment com és viure amb alguna discapacitat motriu o intel·lectual.

objectius educatius

- 1 Adonar-se de les pròpies limitacions i de les altres persones, i acceptar-les.
- 2 Estar disposat a conèixer nous nens i nenes independentment de les diferències que hi hagi amb ells i elles.
- 3 Rebutjar comportaments discriminatoris i aprendre a comunicar-se amb les altres persones per resoldre els conflictes.

motivació

Continuem amb el conte *Música a la panxa*, que ja ens havia introduït en la diversitat de capacitats. Després, farem l'activitat 'l'ajudo, m'ajudes?', que consistirà a pensar en alguna cosa que ens costi molt fer a nivell individual i posteriorment, en grups de 3, intentar fer-la amb l'ajuda dels companys i companyes.

activitats

Pintar sense...

Observarem obres de diferents pintors com Kandinsky, Miró, Klee, Mondrian, Matisse, Tàpies... tractant de veure si predominen els colors primaris, les línies, les formes geomètriques, imatges de la natura o del cos humà, tècniques com el retallat o l'esquitxat, o l'ús de materials diversos de reciclatge o rebuig.

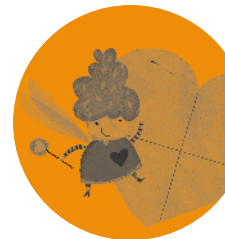
Escollirem una de les pintures i tècniques i farem un quadre gegant de grup. Això sí, el farem tenint cadascú una limitació física que se'ns haurà indicat prèviament. Com reaccionem i interactuem durant la creació de la nostra obra conjunta?

Esports adaptats

Jugarem a voleibol asseguts a terra, a futbol lligat (es juga en parelles agafades de les mans i dues pilotes), a foot-cranc (sense porters i tots caminant per terra com un cranc) i a futbol xinès (en rotllana, amb les cames obertes i tocant la pilota només amb les mans).

Després de cada activitat rebrem una de les 6 peces d'un trencaclosques gegant que anirem completant mica en mica i que penjarem a la paret per tenir-lo ben present. Cada peça portarà una frase relacionada amb el que hem après a l'activitat.

petits
3 a 8 anys
som
iguals

activitat

comprar per comprar una oportunitat per valorar el que tenim

presentació

Per tal d'adornar-nos del valor de les coses, entendre que no sempre necessitem en realitat tot el que voldríem tenir i aprendre a tractar bé les nostres coses per poder gaudir d'elles durant més temps organitzarem tallers de construcció i reparació de joguines i un colorit mercat d'intercanvi.

objectius educatius

- 1 Aprendre a tenir cura de les coses.
- 2 Desenvolupar la creativitat i imaginar noves formes de jugar.
- 3 Descobrir com afecta la pobresa a d'altres infants del món i expressar rebuig envers aquesta situació.

motivació

La Fada Menta ens escriu una sentida carta per parlar-nos de la Laura, una nena que està tristíssima perquè el seu nino de drap s'ha trencat... i era la seva única joguina! Farem una pluja d'idees per pensar com podem ajudar-la i quines alternatives té la Laura per poder continuar jugant.

activitats

El mecànic de joguines

Amb una acurada decoració, caixes d'eines, etc... crearem el Racó del Mecànic, on repararem joguines que estiguin en mal estat, i el Racó del Rentat, on aprendrem com es renta cada material (plàstic, roba, fusta...) amb draps, aigua, sabó, etc...

El taller de joguines

Es tracta de construir joguines amb material de reciclatge. Amb molta imaginació podem fer, per exemple, reproduccions de la Fada Menta, xanques, barques, bitlles, 3 en ratlla, cistelles de bàsquet i maraques.

Després, farem una sessió de jocs tradicionals i cooperatius, que no requereixen capestri o joguina i que sempre han entretingut els infants, com la carrera de pedres, la xarranca, el passar el riu, el drac, el billar volador i les cadires cooperatives.

Mercat d'intercanvi

Practicarem el donar i el rebre desprenent-nos de joguines que ja no fem servir i acceptant joguines d'altres infants que ens agradin tot i que no siguin noves. Desenvoluparem aquesta activitat en sis fases:

- . anunciem el mercat.
- . organitzem la recollida de joguines de tots els infants.
- . muntem la paradeta.
- . incidim en la importància de l'intercanvi.
- . col·locarem gòmets a les 3 joguines que més ens agraden.
- . junts decidirem com repartir-nos-les de manera que tots quedem contents.

Després de cada activitat rebrem una de les 6 peces d'un trencaclosques gegant que anirem completant mica en mica i que penjarem a la paret per tenir-lo ben present. Cada peça portarà una frase relacionada amb el que hem après a l'activitat.

petits
3 a 8 anys
comprar
per
comprar

activitat

somnis solidaris

una oportunitat
per pensar en les
altres persones

presentació

Aquestes activitats amb tocs de fantasia ens faran reflexionar sobre les necessitats de les altres persones i sobre la situació d'alguns infants d'altres llocs del món. Després, prendrem petits compromisos que ens facin més responsables amb el nostre entorn.

objectius educatius

- 1 Adonar-se de les diferències socials.
- 2 Tenir una actitud afectuosa amb les persones.
- 3 Adoptar comportaments solidaris.

motivació

La màgia de la Fada Menta farà que la nostra imaginació voli mentre fem les activitats. Tindrem molt present la Laura, a qui ja coneixem i estimem després d'haver-li donat idees per arreglar la seva única joguina i per fer altres de noves.

activitats

El barri dels meus somnis

Haurem de construir un barri cadascun amb peces de cartró o fusta, amb la limitació que cada grup disposarà de diferent nombre i tipus de peces. La idea és aprendre a cooperar i reflexionar sobre el fet de ser rics o pobres. S'assembla el que hem construït al nostre barri? Amb música relaxant imaginarem el barri tal com ens agradaria que fos, com a lloc on tots i totes pertanyem i ens podem sentir bé.

Les pedres màgiques

Pensada per a fer a les colònies. Trobarem una bosseta amb tres pedretes de diferents colors amb propietats màgiques: una fa aparèixer caramels sota el coixí mentre es dorm, una altra et fa llevar-te amb taques blaves a la cara i la tercera fa aparèixer un tresor sota el llit. Cada nen i nena farà servir una pedra i al dia següent es produiran els resultats esperats. Però de tresors només n'aparèixerà un i hem de tractar que els nens arribin a la decisió de compartir-lo.

A la bosseta també haurem trobat una capsa amb monedes. Resulta que són monedes màgiques! Si les enterrem i demanem un desig, aquest s'acomplirà... sempre que demanem quelcom per a una altra persona i no per a nosaltres mateixos.

*Després de cada activitat
rebrem una de les 6 peces
d'un trencaclosques
gegant que anirem
completant mica en mica
i que penjarem a la paret
per tenir-lo ben present.
Cada peça portarà una frase
relacionada amb el que hem
après a l'activitat.*

petits
3 a 8 anys
somnis
solidaris

activitat

excursió al pantà de can Borrell

una oportunitat per apreciar la diversitat de l'entorn natural

presentació

L'itinerari ens permet anar per una antiga via romana amb vestigis històrics com un forn ibèric o una ermita romànica. Coneixerem també un pantà i la seva funció, i a més veurem un exemple de defensa de la natura amb el Pi d'en Xandri.

objectius

- 1 Reconeixer el paisatge de la Serra de Collserola i valorar els seus elements naturals i culturals.
- 2 Apreciar el llegat històric i cultural, i manifestar responsabilitat en la seva cura.
- 3 Reconeixer i apreciar a través dels sentits, la diversitat d'objectes de l'entorn que ens envolta.
- 4 Relacionar-se amb respecte i amabilitat.

El nostre recorregut és el més antic que travessava la Serra de Collserola, doncs per aquí passava la via romana de Barcino a Sant Cugat. En aquesta ruta es van edificar construccions importants com el forn ibèric, que conserva les cambres de cocció i de foc, i l'ermita romànica de Sant Adjutori de planta circular. Can Borrell és una masia que encara té ús agrícola i s'utilitza com a restaurant.

plantejament general de l'excursió

- . Punt de partida: mercat de la Torre Blanca, a Sant Cugat del Vallès.
- . L'excursió presenta un desnivell suau de 50 m i l'itinerari es pot fer en 2 hores sense comptar les aturades.
- . El primer espai que trobarem serà la Riera de Sant Medir, on podem fer una descoberta de la seva vegetació de ribera i, si és primavera, escoltarem algun rossinyol. Una mica més a l'esquerra trobarem al mig d'un camp el conegut Pi d'en Xandri, que és un pi de més de 250 anys, apuntalat per l'estima del veïnat després de ser ferit en un acte de vandalisme. Poc després arribarem a la masia de can Borrell, i tot seguint el GR ens arribarem fins el Pantà de Can Borrell amb un ambient humit i boirós.
- . Si tornem cap a Can Borrell, després d'haver vist el pantà, podem seguir per un corriol cap a l'ermita de Sant Adjutori i el forn ibèric, on podem explicar els usos del forn a partir dels elements més ben conservats.
- . El retorn és pel mateix camí.

petits
3 a 8 anys
excursió
al pantà

Amb el grup de nois i noies de 8 a 12 anys treballarem, de manera específica, per tal que puguin:

diversitat

- 1 Construir de manera positiva la pròpia identitat i la imatge de l'altra persona.
- 2 Expressar necessitats i sentiments positius i d'afecte envers les altres persones, i evitar la tendència a fer valoracions excessivament negatives.
- 3 Apreciar la diferència i reconèixer les pròpies limitacions i les de les altres persones amb respecte, però també amb confiança en les potencialitats que té cadascú.
- 4 Reconèixer els estereotips i els prejudicis en relació al gènere, les persones amb discapacitat i les desigualtats econòmiques. Reflexionar-hi des d'una perspectiva crítica.

inclusió

- 5 Mostrar generositat, actitud d'acollir l'altra persona, de donar un cop de mà, de dirigir-se amb tendresa, especialment amb les persones noves que s'incorporen al grup.

- 6 Valorar el grup, gaudir de les relacions i del treball en comú.
- 7 Identificar i ser crítics amb les relacions basades en el domini i les actituds discriminatòries.
- 8 Emprar el diàleg en la solució de les desavinences i els conflictes. Manifestar actituds de respecte cap a valors i opinions diferents.
- 9 Ser conscients de la importància d'usar un llenguatge no discriminatori amb les altres persones i actuar amb coherència.

justícia social

- 10 Mostrar sensibilitat davant les necessitats de les persones i grups més desafavorits.
- 11 Desvetllar l'interès per conèixer com s'organitza la societat civil per combatre les causes de l'exclusió social.
- 12 Implicar-se en alguna acció de millora de l'entorn.

objectius educatius mitjans 8 a 12 anys

10

el centre d'interès del diari irriparra

presentació

El centre d'interès que proposem per als nois i noies de 8 a 12 anys gira al voltant de l'edició d'un diari. A través d'aquesta eina tindran l'oportunitat d'aprendre a fer de periodistes, de fotògrafs/es, d'editors/es, de dissenyadors/es... A més, servirà per difondre les seves activitats i experiències, així com el treball que es realitzarà durant el curs al voltant dels eixos temàtics de la proposta educativa.

Hem triat aquesta proposta per diverses raons:

- . Implica directament els nois i noies com a subjectes actius, donant-los protagonisme i reconeixement.

- . Permet estimular els seus hàbits lectors i d'escriptura.

- . Contribueix a reforçar el valor de la diversitat, en tant que les diferents capacitats de cadascú són necessàries per fer el diari, i és un projecte que es pot transversalitzar fàcilment a l'esplai, generant cultura d'intercanvi entre els grups i seccions.

- . Pot ser un instrument per lluitar contra la pobresa i l'exclusió si donem veu als grups més desfavorits, identifiquem necessitat, denunciem injustícies, etc.

El nom **Irriparra** (mot basc que significa somriure) correspon a un ocell imaginari, que és la mascota dels grups de mitjans.

mètode educatiu

Amb els nois i noies d'aquesta edat acostumem a treballar amb la metodologia del centre d'interès i també amb el mètode de projectes, en funció de la seva maduresa, capacitats i motivació. Ambdues metodologies no són exclouents entre si, sinó que es poden complementar, aportant, a més a més, la dimensió de servei a la comunitat de les pràctiques d'aprenentatge servei.

La publicació del Diari Irriparra és el projecte que proposem als nois i noies d'aquesta edat i, alhora, és un centre d'interès, amb personatges, a través del qual es vertebraran les diverses activitats.

motivació i ambientació

La nostra història està protagonitzada per dos personatges que treballen en la redacció d'un diari: el Paco, periodista i amant de la poesia, que té una discapacitat visual, i la Janna, una fotògrafa intrèpida i molt viatgera.

La història

La Janna i el Paco es van conèixer a l'esplai quan eren joves i els seus monitors i monitores els van engrescar a fer el Diari Irriparra. El diari va arribar als botiguers i fins i tot, a la regidoria del barri, i va servir també per donar veu als veïns i veïnes, conèixer les associacions i opinar sobre temes d'actualitat del barri, entre altres coses.

Ara ens conviden a fer el nostre propi Diari Irriparra. Per això, ens han enviat una mostra del seu darrer número que ens pot servir d'inspiració. El Paco i la Janna ens acompanyaran durant tot el curs i ens plantejaran activitats, incògnites i tota classe de propostes per aprendre i divertir-nos!

Fer un diari imprès

Hem creat una maqueta del diari per facilitar-vos la feina. Només pretén ser un recurs, una guia que en cap cas hauria de limitar la imaginació i el desig del grup de personalitzar el seu diari, crear noves seccions, canviar el disseny, etc. És una maqueta molt senzilla, amb unes seccions prefixades indicades amb icones:

Notícies i articles d'opinió. La icona que caracteritza la secció és un ordinador.

Fotografies destacades. Tria d'imatges amb peus de foto explicatius. La seva icona, és clar, és una càmera de fotos.

L'entrevista. La icona és una gravadora.

Secció pinyes. Espai per destacar esdeveniments que els infants considerin positius o negatius. Farem servir la pinya vermella, groga i verda. La icona és una pinya.

Secció d'entreteniment (que inclou l'enigma de Maat). Propostes lúdiques com sopes de lletres, mots encreuats, etc. Inclou un espai per l'enigma de Maat. La icona és la mascota Irriparra.

El taulell de l'esplai. Espai per missatges curts, en un llenguatge proper i informal, de qualsevol membre de l'esplai. No té icona, però el programa dona l'opció de triar si posem els missatges en post-its de colors, nuvolets de còmic, etc.

A més, trobarem un espai per indicar els crèdits, és a dir, l'autoria del diari, dividida en funcions.

Un diari obert a la participació

Us proposem crear la Bústia Irriparra i col·locar-la en un lloc ben visible de l'esplai per recollir tot tipus de propostes i idees per publicar i millorar el diari.

mitjans
8 a 12 anys

les activitats

Són propostes obertes en les quals treballarem de manera transversal la diversitat, la inclusió i la justícia social. Presenten la següent estructura:

Activitats de motivació: els personatges ens plantejaran situacions (sovint en format de notícies), i jocs per introduir-nos en les activitats centrals.

Activitats centrals: són el nus del tema que es treballa a cada proposta. No sempre podran realitzar-se en una sola sessió i caldrà preveure-ho.

Tancament i valoració: dedicarem temps, d'una banda, a fer el tancament de l'activitat, reflexionant i fixant els aprenentatges, i d'altra banda, a valorar si ens ho hem passat bé, si el grup ha estat participatiu, com s'han resolt els conflictes, etc.

L'enigma de Maat: després de cada activitat rebrem pistes per resoldre'l.

Idées per al Diari Irriparra: A cada fitxa d'activitat hi trobareu idees perquè els nois i noies, a partir de la vivència de l'activitat, escriguin articles o notícies per al diari.

l'enigma de Maat

Els jocs de misteri posen a prova les habilitats mentals i la capacitat d'exploració dels nois i noies, i els provoquen certa fascinació. Per això hem creat l'enigma de Maat, un joc que es presentarà a través del Diari Irriparra i que involucrarà tot l'esplai en la resolució d'un misteri que va quedar pendent a l'últim número del Diari Irriparra imprès ja fa més d'una dècada.

L'enigma està relacionat amb el simbolisme que tenia a l'Antic Egipte la idea de justícia i equitat i l'anirem esbrinant a partir de pistes que ens portaran a descobrir la solució del misteri durant la propera Festa Esplai 2011.

activitat

jo sóc,
tu ets
una oportunitat
per conèixer-nos

presentació

Per entendre i acceptar l'altra persona és essencial començar per un mateix. Les dinàmiques i jocs de coneixement mutu que us presentem a continuació ajudaran a que cada infant conegui la seva identitat i també la dels companys i companyes, potenciant així la cohesió de grup.

objectius educatius

- 1 Iniciar l'auto-coneixement mitjançant dinàmiques senzilles, tenint en compte el moment evolutiu de l'edat dels grups de mitjans.
- 2 Valorar els companys i companyes i, de retruc, adonar-se del valor del grup.
- 3 Reflexionar sobre les pròpies capacitats i limitacions, i sobre com el grup pot influir positivament en el reforç de les primeres i la superació de les segones.

motivació

A través d'una notícia breu que arriba a l'esplai ens assabentem que ha desaparegut un bagul amb un valuós contingut... Per sort, la Janna i el Paco l'han trobat i ens el cedeixen, això sí, amb la condició que superem unes proves per aconseguir-ne la clau. A dins, trobarem la foto de la persona més important del món!

activitats

Proves per aconseguir la clau

Ens coneixerem una mica més jugant al Bingo dels companys/es, a l'Endevina qui sóc i al Joc del gomet.

Obrim el bagul!

Després dels jocs, ja estem preparats per a descobrir el tresor que hi ha dins el bagul. Ho farem d'un en un, mentre els companys/es ens fan preguntes per endevinar qui és aquesta persona tan important. Hi trobarem un mirall on ens veurem reflectits/des, però no ho direm a ningú fins que tots ho haguem vist.

El mural de l'amistat

Per parelles i amb algunes limitacions físiques hi escriurem què significa per a nosaltres el sentiment de grup, com a collim, què és l'amistat... Podem penjar-lo on el tinguem present durant tot el curs.

Un cop finalitzada l'activitat, cada grup rebrà una pista sobre l'enigma de Maat i una guia de possibles continguts per al seu diari l'rriparra.

mitjans
8 a 12 anys
jo sóc,
tu ets

activitat

a les seves sabates

una oportunitat per viure l'empatia com a eina inclusiva

presentació

Hi ha un encertadíssim proverbi hindú que diu: "Abans de jutjar algú, camina tres llunes amb les seves sabates"... I això és el que us proposem, posar-nos en el lloc de l'altra persona, a les seves sabates, per redescobrir l'empatia i el seu valor. En aquest cas, envers les persones amb discapacitat i els seus reptes diaris. Ho farem d'una manera vivencial, però transcendent l'anècdota, per tal de despertar l'esperit crític.

objectius educatius

- 1 Conèixer des d'una vessant vivencial el món de la discapacitat i com afecta a la vida quotidiana el fet de tenir-ne alguna.
- 2 Despertar l'esperit crític respecte a les desigualtats i a les actituds socials que es produeixen davant la discapacitat.
- 3 Potenciar el valor de grup com a eina d'integració i el respecte per les diferències que existeixen entre totes les persones.

motivació

El Paco ens farà una visita i introduirà l'activitat parlant-nos de la seva vivència personal. Podem cloure amb un vídeo que mostra les limitacions que una persona amb mobilitat reduïda troba a Barcelona.

Si ho preferiu, també podeu fer servir aquest vídeo com a presentació, explicant que l'ha elaborat un amic del Paco, que fa periodisme d'investigació i denuncia injustícies del dia a dia que sovint passen desapercebudes.

activitats

Les activitats estan pensades per a fer en un parell de sessions, arrodonint-les sempre amb una reflexió final que ens ajudi a prendre consciència que no tothom té les mateixes oportunitats en la

nostra societat i que tots podem aportar el nostre granet de sorra per fer canviar aquesta situació.

A les seves sabates

Farem alguns dels jocs que tenen més èxit en el nostre esplai, però una part dels infants, individualment, haurà d'assumir una discapacitat visual (amb els ulls tapats), motriu (sense fer servir un braç o dificultant la mobilitat de les cames lligant-hi algun material rígid) o auditiva (amb taps o mp3). L'altra part tindrà el rol d'observadors i, en cas necessari, de suport.

Actuem! Un esplai per a tothom!

Esdevindrem periodistes d'investigació per descobrir si el nostre esplai és accessible a tothom o podria ser més inclusiu i integrador. Ens ajudarem, per grups, d'una fitxa d'observació i després, en grup, per passar de l'observació a l'acció, consensuarem un document amb 10 propostes de millora que entregarem a la junta o al consell de l'esplai.

Un cop finalitzada l'activitat, cada grup rebrà una pista sobre l'enigma de Maat i una guia de possibles continguts per al seu diari Irriparra.

mitjans
8 a 12 anys
a les seves
sabates

activitat

obre els ulls!

una oportunitat per trencar estereotips de gènere i fer aprenentatge servei

presentació

La transmissió de models de comportament estereotipats pel que fa al gènere continua existint en la nostra societat. Per treballar-ho des de la base i possibilitar un futur més igualitari, us proposem identificar els comportaments sexistes i estereotips que es transmeten a través dels contes, les joguines i la publicitat amb una sèrie de dinàmiques, i fer després la nostra pròpia versió, amb criteris d'equitat, d'algun conte tradicional.

objectius educatius

- 1 Reflexionar sobre les pròpies actituds i les idees preconcebudes.
- 2 Prendre consciència sobre com es transmeten estereotips de gènere a través dels contes, dels jocs i de la publicitat.
- 3 Valorar el grup, gaudir de les relacions i del treball en comú.
- 4 Respectar les opinions de les altres persones.
- 4 Imaginar i escriure un conte clàssic alliberat de sexisme.

motivació

La Janna i el Paco ens fan arribar dues Cartes dels Lectors d'un diari en què col·laboren. Estan signades per la Blancaneus i per Sant Jordi, que ens mostren una cara d'ells que no coneixíem. D'una banda, la Blancaneus es queixa de la frenètica activitat domèstica que ha de fer cada dia per tenir la casa a punt i tot preparat per als set nans. Sant Jordi, d'una altra banda, es dol d'haver de fer-se sempre el fort, sense treva ni possibilitat de mostrar com li apassiona pintar i dissenyar roba. Després de cada carta, encetarem un espai de reflexió sobre la situació d'aquests personatges.

activitats

M'agrada el rosa i m'agrada el blau!
Dividirem la sala en tres racons (La capsa dels valors, El bagul de les joguines i Els publicitissatges), on es treballarà simultàniament per a descobrir les diferents actituds que atribuïm a nois i a noies, les joguines que uns i altres fan servir i com la publicitat influeix en tot plegat. Clourem amb una posada en comú i una proposta d'accions concretes per a relacionar-nos de manera més igualitària.

Vet aquí una vegada...

Triarem un conte tradicional i l'analtzarem des de la perspectiva crítica que vam aprendre a la sessió anterior. Pensarem quins canvis volem fer per a convertir-lo en un conte "del segle XXI" i després, repartirem tasques per fer el redactat i, si vols posar-lo en escena.

* Arran d'aquesta activitat es pot encetar un projecte d'aprenentatge servei, creant, per exemple, un taller de conta contes mensual adreçat a altres grups de l'esplai.

Un cop finalitzada l'activitat, cada grup rebrà una pista sobre l'enigma de Maat i una guia de possibles continguts per al seu diari Irriparra.

mitjans
8 a 12 anys
obre
els ulls!

activitat

els mitjons tenen cames? una oportunitat per aprendre a ser més corresponsables a casa

presentació

Els nois i noies entre 8 i 12 anys acostumen a sentir un creixent interès per l'estil de vestir i l'estètica, però no són ni ells ni elles qui netegen, estenen o pleguen la seva roba. Amb una divertida i inusual gimcana intentarem que s'adonin que han de tenir més autonomia a la llar i que han d'implicar-se en les tasques domèstiques com a part de la família. Implicarem a les famílies en la gimcana, que es farà de casa en casa.

objectius educatius

- 1 Reflexionar sobre la necessitat de dur a terme un repartiment just de les tasques de la llar.
- 2 Aprendre de forma divertida algunes tasques domèstiques per entendre la importància de la col·laboració, la corresponsabilitat i l'autonomia a la llar.
- 3 Valorar el grup, gaudir de les relacions i del treball en comú.
- 4 Proposar accions que afavoreixin la igualtat en el repartiment de les tasques domèstiques.

motivació

Ens arriba un paquet amb una nota que diu "Els mitjons tenen cames?"... Conté un munt de mitjons desaparellats! Una carta del Paco i la Janna ens explica que un dia van rebre un mail a la redacció on algú es queixava d'estar sempre recollint els mitjons de la seva família i que havia pres la decisió de desfer-se'n, en un intent de trobar la parella de cada mitjó i per fer-ho haurem de superar les proves de la gimcana.

activitats

La gimcana domèstica

Els diferents equips aniran casa per casa superant proves com cosir un botó, posar una rentadora, estendre la roba, fer una truita francesa, endreçar una habitació... Les famílies faran de jutges, puntuant cada prova de l'1 al 10 amb uns criteris preestablerts. Si treuen almenys un 6 rebran una pista que els ajudarà a trobar els seus mitjons perduts. En el moment de la valoració final és important que cada infant s'adoni de com és el repartiment de tasques domèstiques a casa seva.

La piràmide de les tasques familiars

Després de la gimcana, destaparem un mural a la paret on tenim indicades les tasques que pertocaria fer a cada franja d'edat. Haurem tapat, però, aquesta última dada d'edats recomanades. Llegirem totes les tasques i indicarem amb un màxim de 8 gomets per persona aquelles que fem habitualment. Quan destapem les franges d'edat hem de veure si el que fem i el que hauríem de fer s'assembla. Seria ideal acabar l'activitat amb un recull de compromisos individuals al respecte.

Un cop finalitzada l'activitat, cada grup rebrà una pista sobre l'enigma de Maat i una guia de possibles continguts per al seu diari Irriparra.

mitjons
8 a 12 anys
els mitjons
tenen
cames?

activitat

ulleres màgiques!

una oportunitat per
lluitar contra
la pobresa i
l'exclusió social

presentació

Sovint la imatge que els infants tenen de la pobresa és aquella que els dona la televisió: nens i nenes desnodrits a països llunyans. Però a casa nostra hi ha també persones excloses socialment i en situacions molt difícils. Volem mostrar aquesta realitat i fer veure que les causes són complexes i diverses. Entendre això afavorirà que vulguem realitzar petites accions quotidianes que siguin llavor de canvi social.

objectius educatius

- 1 Arribar a una major comprensió de les causes que poden desencadenar situacions de pobresa i exclusió social als països desenvolupats (quart món).
- 2 Ser empàtics amb les necessitats de les persones i grups més desafavorits.
- 3 Desvetllar l'interès per conèixer com s'organitza la societat civil per combatre les causes que generen pobresa i exclusió social.
- 4 Assumir petits compromisos d'accions de millora.

motivació

La Janna i el Paco ens porten les fotos-retrats de 5 persones (un infant amb sobrepès, una persona en situació de sense llar, un infant amb síndrome de Down, un avi en cadira de rodes i un infant amb trets d'una altra cultura) i ens proposen triar-ne una i posar-nos en la seva pell, amb l'ajuda d'unes ulleres màgiques que ens faran veure clar com és la seva vida.

activitats

El joc de les ulleres màgiques
Jugarem per equips i tindrem un taulell de joc, targetes d'experiències de cada personatge, targetes "Pobresa i Exclu-

síó" (imposen un desavantatge a l'equip) i targetes "Amb les teves ulleres" (donen l'oportunitat d'ajudar un altre equip). Tiranem el dau i anirem passant caselles mentre experimentem com és anar per la vida en les circumstàncies del personatge que li ha tocat al nostre grup. Les targetes ens faran avançar o retrocedir caselles i també les nostres decisions. Guanyarà l'equip que primer aconseguirà viure totes les experiències preparades per al seu personatge.

La valoració final ens ha de portar a detectar si nosaltres hem exclòs alguna persona amb la nostra actitud o si ens hem sentit exclosos. Establirem, després, a nivell individual o grupal, uns compromisos Concrets, Realitzables i Avaluable (CRA) envers situacions de pobresa o exclusió. Si la proposta és de grup, aquest podria ser el pas inicial cap a un projecte social.

Un cop finalitzada l'activitat, cada grup rebrà una pista sobre l'enigma de Maat i una guia de possibles continguts per al seu diari Irriparra.

mitjans
8 a 12 anys
ulleres
màgiques!

activitat

la història del llapis

una oportunitat per reflexionar sobre les desigualtats nord-sud

presentació

A través del procés d'elaboració d'un llapis, dividits en grups i amb el material repartit de manera desigual, entendrem que el desequilibri entre el paísos rics i els paísos pobres no es pot atribuir a una major incidència de fenòmens naturals perjudicials sobre els segons, sinó que respon a una llarga història de dominació política i econòmica.

objectius educatius

- 1 Prendre consciència de les desigualtats nord-sud.
- 2 Arribar a una major comprensió dels processos de producció i del sistema d'intercanvi entre els paísos del nord i del sud.
- 3 Construir i consolidar coneixements que permetin analitzar críticament la societat i el seu procés de desenvolupament.
- 4 Generar actituds d'implicació personal en la recerca d'alternatives més justes.

motivació

Els nostres reporters i reporteres han descobert una fàbrica de roba i sabates il·legals en el nostre barri. La notícia que han escrit és força impactant: els treballadors/es es troben en condicions infrahumanes, exposats a riscos físics i sense cap empar legal. La seva vida és treballar totes les hores possibles, excepte les poques que dormen, al mateix local on treballen. Per comprendre com poden existir aquestes situacions, la Janna i el Paco ens proposen jugar al Joc del Llapis i descobrir el comerç just.

activitats

El Joc del Llapis

Farem cinc grups, un dels quals es dedicarà a observar tot el que passa durant la dinàmica i a omplir una fitxa per explicar-ho. Els altres 4 representaran a un país desenvolupat, un d'emergent i dos en vies de desenvolupament, però no ho sabran. Rebran materials per construir llapis, però en diferents quantitats, depenent de quines són les condicions tecnològiques i laborals del país. S'ha de fabricar el màxim nombre possible de llapis i es pot negociar per intercanviar material, designant un delegat que se n'encarregui. En la posada en comú analitzarem com ens hem sentit tenint tot el material necessari o no disposant-hi, què passa amb la distribució de recursos en el món actual i quin model alternatiu se'ns acudiria.

Codi Comerç Just

Aprofundirem en el concepte de comerç just associant productes que tindrem sobre una taula amb targetes que descriuen amb quins criteris s'ha fabricat cadascun. Això ens portarà, després, a reflexionar sobre els nostres hàbits de consum i les relacions que establim dins del grup... cooperatives o de domini?

Un cop finalitzada l'activitat, cada grup rebrà una pista sobre l'enigma de Maat i una guia de possibles continguts per al seu diari Irriparra.

mitjans
8 a 12 anys
la història
del llapis

activitat

excursió l'itinerari sensorial de can Grau i l'avenc de l'Esquerrà una oportunitat per estimular els sentits

presentació

L'itinerari sensorial de l'escola de natura de Can Grau és un itinerari adaptat per a persones amb discapacitat física i visual. L'itinerari, de 520 m de llargada, es desenvolupa a través de 10 activitats de disseny universal que potencien selectivament els diferents sentits. Després de recórrer l'itinerari, podem continuar la descoberta del Garraf apropant-nos a l'avenc de l'Esquerrà.

objectius educatius

- 1 Descobrir els sentits com a mitjà per relacionar-se amb els altres i amb el medi, i com a font d'informació.
- 2 Reconèixer i apreciar la diversitat d'objectes de l'entorn que ens envolta a través dels sentits.
- 3 Potenciar l'interès i el respecte per l'entorn en la recollida de mostres per a l'observació i experimentació.
- 4 Crear lligams de confiança, cooperació i solidaritat entre persones participants, i gaudir d'uns moments agradables en convivència amb el grup.

plantejament general de l'excursió

. El recorregut és un camí circular de pendent suau, que transcorre pels voltants de l'escola de natura de Can Grau situada al parc del Garraf.

. L'element conductor de l'itinerari consisteix en una corda gruixuda, fixada a un pal vertical, que se situa al costat esquerre i ajuda, si és necessari, a garantir l'orientació per avançar.

. L'itinerari disposa d'estructures que faciliten la descoberta de determinats elements emblemàtics del parc natural (les plantes aromàtiques, la roca calcària, el margalló, el vent i el cant dels ocells, etc...) a partir de 10 activitats també universals que van potenciant, de forma transversal, els diferents sentits.

. Després de realitzar les activitats proposades a través de l'itinerari universal podem arribar fins a l'avenc de l'Esquerrà, que es troba a 2,5 km de Can Grau, seguint pel GR des de la casa.

. Durant l'excursió gaudirem del paisatge emblemàtic del Garraf i un cop a l'avenc, extremant la cura, podem veure la seva entrada. Aquest avenc és un dels més llarg del Garraf, amb 300 m de fondària.

mitjans
 8 a 12 anys
 excursió

objectius educatius adolescents 12 a 16 anys

11

Amb el grup de nois i noies de 12 a 16 anys treballarem, de manera específica, per tal que puguin:

diversitat

- 1 Acceptar i respectar els canvis físics, els propis i el de les altres persones del grup. Desenvolupar una autoimatge ajustada i positiva que ens permeti guanyar confiança en les pròpies capacitats i habilitats personals: "Sentir que puc".
- 2 Fer valoracions positives sobre les altres persones i millorar la comunicació no verbal perquè aquesta estigui en coherència amb els valors.
- 3 Positivitzar la diversitat com a element enriquidor que possibilita el creixement individual i de grup.
- 4 Ser conscient de la influència que tenen els estereotips i els prejudicis en les relacions socials i actuar amb coherència.

inclusió

- 5 Mostrar empatia i reforçar la capacitat per incloure i establir vincles amb les altres persones.

6 Rebutjar les actituds negatives envers les diferències. Valorar positivament com es complementen les capacitats de tothom en el grup i en la societat en general.

7 Adoptar una actitud de rebuig davant qualsevol actitud o comportament que predisposi a l'establiment de relacions abusives.

8 Ser assertiu i saber regular amb autocontrol la pressió de grup i les emocions i sentiments presents en tot conflicte i/o situació.

9 Evitar qualsevol forma de discriminació a través del llenguatge i ser crítics amb els prejudicis sexistes, classistes, etc.

justícia social

10 Interessar-se i reflexionar críticament sobre les causes que generen l'exclusió social i la pobresa.

11 Desenvolupar sensibilitat i preocupació vers les persones que es troben en risc de marginació i solitud.

12 Ser creatius i agents actius de transformació social. Comprometre's a dur a terme projectes i accions que millorin les condicions de vida de les altres persones.

presentació

Mantenim la nostra habitual proposta d'activitats per a joves estructurades en projectes que pretenen inspirar-los per dur a terme les seves pròpies propostes de treball, i hi afegim el projecte Ciber-corresponsals com a eix transversal de les activitats que desenvoluparem al llarg del curs.

Ciberresponsals és un projecte estatal impulsat per la Plataforma de Organizaciones de la Infancia per promoure la participació, sensibilització i opinió dels adolescents a favor dels Drets de la Infancia, utilitzant les tecnologies de la informació i la comunicació.

Proposem que aquest projecte serveixi per a què els vostres grups puguin compartir i intercanviar les seves opinions i vivències amb altres grups de joves de Catalunya i de l'estat espanyol. L'hem triat per diverses raons:

- . Promou nous usos de les noves tecnologies des d'una vessant productiva, saludable i segura.
- . Fomenta la participació, el treball en equip, la reflexió crítica, l'anàlisi i la capacitat per argumentar i exposar les opinions.
- . Projecta la imatge del grup i el reconeixement dels projectes que duem a terme.
- . És una oportunitat per conèixer altres grups de joves, altres realitats i altres punts de vista.

mètode educatiu

Amb els nois i noies adolescents treballarem amb el mètode de projectes. Dissenyar un projecte no és només plantejar-se què farem sinó també per què ho farem, com ho farem i com hem viscut l'experiència. Per això, cal seguir unes etapes lògiques i senzilles, en les quals, intervindrà l'equip educatiu i el grup en diferents graus d'intensitat.

Quan els projectes adquireixen una dimensió de servei a la comunitat esdevenen experiències d'aprenentatge servei. En el marc del lleure, l'aprenentatge servei constitueix una manera d'aprofundir en els valors de la pedagogia del projecte i de practicar la ciutadania activa i compromesa.

Al web trobareu el material *Fes aps guia jove aprenentatge servei per a joves*. El material, elaborat pel Centre Promotor Aprenentatge Servei, explica de forma molt planera com començar a fer projectes de caire social. El format i el vocabulari estan pensats perquè els joves el puguin llegir i conèixer experiències concretes.

els
projectes
i els cibercor-
responsals

L'espai virtual dels ciberresponsals

Aquest projecte consisteix en un espai de comunicació i expressió a través d'una comunitat virtual. Cada jove participant disposa del seu propi blog i l'educador/a, construeix el blog del grup a través de les aportacions de cada jove en el seu propi espai.

La comunitat virtual és, en realitat, una xarxa social amb perfils, foros i contactes per a compartir i relacionar-se, però sempre des d'un prisma educatiu i de seguretat on-line.

El projecte Ciberresponsals es coordinarà des de la Federació. Tots els esplais i grups de joves interessats a participar, poseu-vos-hi en contacte a través de l'adreça federacio@esplai.org

adolescents
12 a 16
anys

activitats i projectes

Les set fitxes d'activitat que trobareu a la proposta educativa són propostes de treball al voltant dels tres eixos temàtics: gènere, discapacitat i pobresa i exclusió. Són un punt de partida i no esgoten ni molt menys totes les possibilitats de treball. Tenen com a finalitat última estimular la participació dels grups de joves i motivar-los a fer un projecte que contribueixi a la igualtat d'oportunitats.

A més, les activitats pretenen reforçar els vincles entre els grups de joves dels esplais de Movijove, promovent l'intercanvi, la coneixença i la participació en projectes comuns. Les activitats de la proposta educativa proporcionaran experiències i aprenentatges per als blogs d'aquells grups de joves que s'engresquin a dur a terme el projecte Ciberresponsals.

Inici de curs, tret de sortida!

Sovint costa una mica endegar el curs amb els grups de joves. Per això, cal examinar bé quines estratègies hem de fer servir per mantenir el seu interès i per reforçar els llaços i els vincles amb l'esplai. Aquestes tres pràctiques han donat bons resultats:

Posar-nos en contacte amb el grup de joves abans que comencin les activitats de l'esplai. El tracte preferencial els fa sentir més grans i importants. La idea és retrobar-nos per parlar de l'estiu, veure les fotos dels campaments i les rutes i parlar del curs.

Fer una excursió de cap de setmana. A alguns esplais aquesta activitat és una pràctica pròpia dels grups de joves. Això crea expectativa i forma part dels rituals de transició. A banda de passar-ho bé, es parla dels projectes que es voldrien fer.

Una entrevista individualitzada. Un contacte personal, lliure de la pressió del grup, en el qual es pot aprofitar per parlar del viscut el curs anterior, les coses que voldria fer i les que no, què fa fora de l'esplai, aspectes familiars...

La vida quotidiana i l'organització del grup d'adolescents

Per tal que els i les joves s'impliquin, se sentin protagonistes dels seus projectes i s'hi comprometin, és necessari pensar en un cert estil de vida quotidiana i d'organització del grup que ho faci possible. És important definir algunes estratègies de funcionament del grup que marcaran un ritme creixent de participació:

- El nom, la història i les tradicions del grup.
- Les normes de convivència.
- El disseny del projecte i l'organització interna. Pot basar-se en assemblea i treball per comissions.
- Els estris concrets d'estimulació i informació.
- Els espais de valoració i reflexió.

activitat

descobreix el tresor

una oportunitat
per reflexionar i
practicar el
geocaching

presentació

Aquesta activitat ens convida a reflexionar sobre el que és la igualtat d'oportunitats en el nostre món i en la vida quotidiana de cadascú i cadascuna. Crearem un objecte que ho simbolitzi i aquest serà el tresor del grup de joves de cada esplai, que serà dipositat en un bon amagatall. Encetarem una recerca col·lectiva dels tresors per part de tots els esplais que així ho desitgin fent servir el geocaching (tècnica d'oci digital que fa servir GPS).

objectius educatius

- 1 Reflexionar críticament sobre el concepte "igualtat d'oportunitats" i consensuar-ne una definició entre tot el grup.
- 2 Simbolitzar plàsticament la definició construïda.
- 3 Descobrir nous usos de les eines digitals.

motivació

Presentarem als i les joves la proposta educativa d'enguany, centrada en la igualtat d'oportunitats amb aquesta dinàmica, que consisteix a passejar per una sala on hi haurà miralls de moltes mides i formes. En aquests miralls ens hi podrem observar però també hi trobarem missatges, enganxats en paper, escrits al vidre, etc. Es marcarà un recorregut i un temps per respondre les qüestions que cada mirall ens formula. A partir d'aquestes reflexions, acabarem decidint conjuntament quina definició donem al concepte "igualtat d'oportunitats".

activitats

El tresor de la igualtat d'oportunitats

Tots els grups de joves poden participar en aquest divertit joc de geocaching. Hi haurà una pàgina web activa per fer i compartir en línia aquesta activitat. El nostre tresor és un objecte que farem a cada grup i que ha de ser la nostra representació plàstica del que és la igualtat d'oportunitats. Escollirem un lloc molt especial per amagar el nostre tresor i amb un GPS podrem saber quines són les coordenades de localització. Penjarem aquesta dada al web amb una petita descripció metafòrica de l'indret i convidarem a la resta d'esplais a trobar el nostre tresor! Cada cop que en trobem un, l'hem de fotografiar i penjar aquesta foto al web, a més de signar a la "llibreta de visites" que hi haurà al costat de cada tresor.

Aprofiteu
l'experiència
viscuda en aquesta
activitat per enriquir
el vostre blog de
Ciberresponsals
amb dades, fotos,
reflexions...

adolescents
12 a 16 anys
descobreix
el tresor

@

activitat

amor a primera vista

una oportunitat per reflexionar sobre els estereotips de gènere i els tòpics de l'amor

presentació

Reflexionarem sobre els models de conducta que influeixen directament en la construcció d'una relació amorosa i tractarem de redefinir-los. Són models imposats tàcitament per la societat a la qual pertanyem, que defineixen el rol de l'home i el de la dona, conformant jerarquies socials i de relacions de poder. Els principals agents socialitzadors (la família, l'escola, la colla d'amics...) ens transmeten tot això des de ben petits i petites.

adolescents
12 a 16 anys
amor a primera vista

@

objectius educatius

- 1 Identificar i reflexionar entorn els estereotips de gènere que s'associen als models de masculinitat i feminitat hegemònica en un entorn proper.
- 2 Desenvolupar argumentacions i accions que possibilitin desmuntar estereotips de gènere apostant per models que fomentin la igualtat, a partir de la consciència que els rols són construccions socials subjectes a canvi.
- 3 Analitzar els tòpics referents a l'amor i els indicadors que ens poden alertar de relacions de tipus abusiu o violent.
- 4 Adoptar una actitud de rebuig davant qualsevol actitud o comportament que predisposi a l'establiment de relacions abusives.

motivació

Farem un visionat de breus vídeos fets per diferents institucions per campanyes de sensibilització. A partir dels seus missatges, sovint impactants, començarem a conèixer què són les desigualtats de gènere.

activitats

Estàs "topitzat"?

Tindrem 16 targetes amb afirmacions sobre homes, dones i relacions amoroses. La sala tindrà tres punts assenyalats amb cartells: "Hi estic d'acord", "No hi estic d'acord" i "No ho sé", i cada cop que llegim una targeta ens col·locarem en el punt que ens sembli adequat. Cada sector argumentarà la seva posició i si algú, a partir d'aquests raonaments, canvia d'opinió pot col·locar-se a un altre grup.

Aprendre a dir el que desitges

Dos joves representaran a la Marta i l'Emili, que són parella i acaben de sortir de classe. En el seu breu diàleg, ell li imposarà a ella el que han de fer l'endemà. Analitzarem les paraules, actituds i reaccions tant d'un com de l'altre i analitzarem si la seva relació es basa en el respecte i la valoració mútua.

"Paraules d'amor senzilles i tendres..."

Reflexionarem sobre el nostre model de relacions a partir de lletres de cançons. Us proposem tres, però convé convidar els i les joves a portar les seves cançons preferides. Després d'escoltar-les farem un mural conjunt i debatrem sobre el tema.

Aproveu l'experiència viscuda en aquesta activitat per enriquir el vostre blog de Ciberresponsals amb dades, fotos, reflexions...

activitat

stop desigualtats!

una oportunitat per sensibilitzar la societat a partir de la imatge i la fotografia

presentació

A partir d'un treball previ d'aprofundiment i reflexió al voltant de l'eix de gènere (amb jocs, dinàmiques, visionat de vídeos o pel·lícules...) plantejem als grups de joves un projecte de fotografia, que culminarà en una exposició itinerant i col·lectiva. D'aquesta manera potenciarem la mirada crítica sobre les desigualtats entre homes i dones en la nostra societat i sobre el pes dels estereotips de gènere. A més, compartirem projecte amb altres grups de joves de la Federació, la qual cosa farà aquest recull d'imatges molt ric i variat a nivell simbòlic i estètic.

objectius educatius

- 1 Captar situacions de desigualtat en el nostre entorn més immediat i fer visibles els que són invisibles a la mirada quotidiana.
- 2 Prendre consciència que la discriminació envers la dona augmenta quan aquesta viu en situació de pobresa i exclusió.
- 3 Ser creatius i agents actius de transformació social. Comprometre's a dur a terme projectes i accions que millorin les condicions de vida dels altres.
- 4 Adquirir un compromís amb els companys i companyes, responsabilitzant-se de les diferents fases del projecte.

motivació

Analitzarem revistes per a públic adolescent, i diaris, sobretot esportius, pel que fa a la construcció d'estereotips de gènere; farem un exercici d'empatia imaginant la vida de dones d'arreu del món que viuen en situació de pobresa, i veurem com contribueixen els anuncis publicitaris a perpetuar les desigualtats de gènere.

activitats

Exposició de fotografia itinerant

Es tracta de captar imatges de la vida quotidiana que mostrin situacions de desigualtat de gènere o d'igualtat de gènere (aquestes seran les dues categories) i a partir de la combinació d'aquestes imatges, elaborar un fotomuntatge amb la intenció de transmetre un missatge. Per fer-ho ens podem ajudar dels nombrosos programes de descàrrega gratuïta que existeixen. Poden participar tots els grups de joves d'esplai de la Federació (on es centralitzarà la recepció dels fotomuntatges) i se n'acceptaran tres per entitat. L'exposició, que serà en format paper i en format virtual, s'estrenarà el 8 de març amb motiu del Dia de les Dones.

Concurs de fotomuntatges

Tindrem dos mesos per votar a través d'Internet el fotomuntatge que més ens ha agradat. Hi haurà un premi per cada categoria, que s'entregarà a Festa Esplai.

Aprofiteu l'experiència viscuda en aquesta activitat per enriquir el vostre blog de Ciberresponsals amb dades, fotos, reflexions...

adolescents
12 a 16 anys
stop
desigualtats!

activitat

passió per la boccia

una oportunitat per aprofundir en la diversitat de capacitats

presentació

Cal evitar que es reconegui a una persona únicament pel seu dèficit i la seva discapacitat. Tothom, en major o menor grau, té limitacions, pel qual tots i totes hem d'adquirir consciència de quines són les nostres i de quina manera podem ajudar les altres persones a viure les seves en la vida quotidiana.

adolescents
12 a 16 anys
passió per
la boccia

@

objectius educatius

- 4 Conscienciar-se de les dificultats que afronten les persones amb discapacitat.
- 5 Promoure l'anàlisi i la reflexió al voltant de les pròpies capacitats i limitacions.
- 6 Reflexionar sobre la inclusió de les persones que tenen alguna discapacitat.
- 7 Conèixer altres realitats i potenciar el respecte cap a totes les persones, tinguin discapacitats o no.
- 8 Identificar i rebutjar els prejudicis i els estereotips.

motivació

Farem un visionat del vídeo Manifest Dia Internacional de les persones amb discapacitat (2009), en el qual es dona veu a persones de la Federació Catalana de l'Esplai que tenen alguna discapacitat. Ens expliquen com viuen les seves limitacions i com els fa sentir l'actitud dels altres al respecte. Reflexionarem sobre algunes frases clau de les seves declaracions.

activitats

Un entrepà especial

Hem de fer un entrepà de crema de cacau, però tots i totes tindrem alguna limitació: no podrem veure o bé utilitzar una mà o els braços, etc. Viurem en primera persona aquestes limitacions i en reflexionarem després.

Juguem a la boccia

Ensenyarem al grup de joves a jugar a la boccia, un joc de precisió i estratègia similar a la "petanca". Es tracta d'un esport practicat per persones amb discapacitats motrius o amb paràlisi cerebral, en el qual s'enfronten dos equips. Cada equip ha de llançar les seves boles el més a prop possible d'una bola blanca que es llança abans de començar. Aprendre les regles i el sistema de puntuació, ens ho passarem d'allò més bé i, després, posarem en comú com ens hem sentit.

Aprofiteu l'experiència viscuda en aquesta activitat per enriquir el vostre blog de Cibercorresponsals amb dades, fotos, reflexions...

activitat

a tothom
 li pot tocar
 una oportunitat per
 conèixer els camins
 de l'exclusió social

presentació

No hi ha acord sobre les causes de les desigualtats existents en la nostra societat. Les idees neoliberals defensen que la responsabilitat és de cada persona, però les investigacions sociològiques demostren que, en realitat, hi ha un seguit de factors que influeixen en el fet que algú acabi estant exclòs/a socialment. Per altra banda, tenim sovint una imatge molt mediàtica en ment sobre el que això significa i, per tant, no creiem que ens pugui passar a nosaltres.

objectius educatius

- 1 Conèixer els mecanismes a través dels quals s'estructura la societat sobre una base de desigualtat.
- 2 Trencar amb l'idea dominant que l'exclusió social té causes individuals i ser conscients de l'estructuralisme d'aquest fenomen.
- 3 Reflexionar sobre les causes d'aquesta desigualtat social i buscar possibles solucions o eines per pal·liar-la.
- 4 Trencar estereotips d'exclusió social i apropar la diversitat de factors i perfils.

activitats

Jocs de rols

Els participants tindran assignat un rol en funció dels diversos perfils d'exclusió i hauran de completar un seguit de proves relacionades amb certes activitats de la vida quotidiana (buscar feina, pis, anar a fer tràmits administratius, etc.). L'assignació dels rols es farà triant a l'atzar tres cartes que definiran el sexe, l'edat i la procedència. El perfil determinat tirant un dau per agafar més cartes que facin referència a factors d'exclusió dels àmbits laboral, formatiu, econòmic, residencial, social i sanitari, relacional i comunitari-polític.

Ex. Home de 50 anys, autòcton, a l'atur i amb baixa formació.

En funció d'aquest perfil, cada participant patirà unes limitacions o unes altres per desenvolupar-se en la seva vida quotidiana, que també s'expliciten en cada carta.

En finalitzar el joc, es farà un debat per reflexionar sobre la dinàmica. Aquí aprofitarem per introduir les qüestions de caire més conceptual i teòric i buscarem alternatives per superar els obstacles que es troben les persones excloses en la seva vida.

Aproveu l'experiència viscuda en aquesta activitat per enriquir el vostre blog de **Ciberresponsals amb dades, fotos, reflexions...**

adolescents
 12 a 16 anys
 a tothom li
 pot tocar

@

* Agraïm a l'Àlex Caramé i a l'Andreu Camprubi, investigadors de l'IGOP, la seva contribució amb l'elaboració d'aquesta proposta d'activitat.

activitat

invisibles

una oportunitat per apropar-nos a les persones que viuen sense llar

presentació

A totes les nostres ciutats hi ha persones que viuen situacions de pobresa i exclusió social com a resultat d'una combinació complexa de factors. Lamentablement, els convertim en invisibles... no els mirem, no els parlem, tampoc no els molestem, simplement fem com si no hi fossin. Darrera de cadascuna d'aquestes persones hi ha una història de vida, un procés que la va portar a perdre tot lligam i tota il·lusió, a perdre finalment la seva llar.

adolescents
12 a 16 anys
invisibles

@

objectius educatius

- 1 Conscienciar-nos de la realitat de l'exclusió social a la nostra ciutat i barri, apropar-nos-hi amb esperit madur i crític, i reflexionar sobre les causes.
- 2 Sensibilitzar els joves sobre el que significa sentir-se exclòs i conèixer la diferència entre vulnerabilitat, pobresa i exclusió social.
- 3 Treballar amb i per a persones que es troben en una situació de risc social: entendre les seves necessitats, inquietuds i reivindicacions.
- 4 Conèixer una ONG, com la Fundació Arrels, que treballa per a aquesta causa.

motivació

Veurem la pel·lícula *En busca de la felicitat*, protagonitzada per Will Smith, que explica la història d'un pare i un fill que es veuen obligats a viure al carrer després de perdre tot el que tenien. En acabat, reflexionarem en grups sobre el procés que porta al personatge a l'exclusió i la pobresa.

activitats

Joc dels invisibles

Portarem fotografies de persones diverses (famosos, gent amb una vida normalitzada, persones sense llar...) i enganxarem una a l'esquena de cada jove sense que aquest l'hagi vist. Només amb l'ajuda de l'expressió facial haurem de trobar la nostra parella per similitud de personatge. Una part del grup haurà fet d'observadors. Posarem en comú quines dificultats hem trobat per comunicar-nos, quins codis hem fet servir, etc. Després, imaginarem com és la vida de cada persona que surt en aquestes fotos i reflexionarem sobre el concepte "invisibles" associat a les persones sense llar.

Col·laboració amb la Fundació Arrels

Tots els esplais de la Federació tenen les portes obertes a contactar amb aquesta entitat, que treballa per millorar la vida de les persones sense llar i per la transformació social a través del compromís comunitari. Ens ofereixen xerrades informatives, visites a les instal·lacions, participar a la campanya de sensibilització "Posem sostre a Barcelona" o ser voluntaris i voluntàries en algun dels seus projectes.

Aprofiteu l'experiència viscuda en aquesta activitat per enriquir el vostre blog de Ciberresponsals amb dades, fotos, reflexions...

activitat

excursió pel camí dels bons homes

una oportunitat
per aprendre a
viure amb menys
recursos materials
Excursió de dos dies

objectius educatius

- Valorar i reflexionar sobre el paper dels béns materials en la consecució de la felicitat.
- Potenciar l'interès i el respecte per les diverses opcions culturals i religioses. Els càtars van representar una rebel·lió al pensament religiós dominant de l'època.
- Reconèixer i apreciar la diversitat del paisatge al Massís de Moixeró.
- Crear lligams de confiança, cooperació i solidaritat entre les persones participants.

• Recomanem fer una ruta de dos dies i aprofitar per fer activitats de descoberta de muntanya i d'interpretació del paisatge. És convenient que l'equip de monitors i monitores investiguin sobre la història medieval, les llegendes i tradicions vinculades a la Festa de l'Arròs dels pobres, i la història dels Càtars a Catalunya. Tot plegat ens permetrà aprofundir en els vestigis històrics de la ruta, els usos de la mateixa en temps antics i les formes de vida a l'època medieval.

• L'excursió planeja per tota la banda meridional de la Serra del Cadí i les penyes altes del Moixeró, amb un paisatge propi de les altes muntanyes nord europees, i passa per la cascada del riu Bastareny, un dels paratges més bells de la contrada.

presentació

La ruta segueix un tros dels passos que feren els defensors del catarisme, també anomenats "bons homes". Un exemple d'austeritat i de recerca de nous models de vida, retornant a l'espiritualitat i la caritat, potenciant els valors més purs i senzills. L'itinerari segueix el GR-107 de Gósol al refugi de Tesconet i després baixa fins a Bagà, passant per Sant Martí del Puig de la Baga, la Font Nostra, cal Cerdanyola i Sant Joan de l'Avellanet.

plantejament general de l'excursió

- L'itinerari segueix el GR-107. La primera etapa de Gósol al refugi de Tesconet té un desnivell de 500 m i la durada és d'unes 4 hores. La segona etapa és de baixada fins a Bagà amb una durada, aproximada, de tres hores.

adolescents
12 a 16 anys
excursió

famílies

estimular la participació i la coresponsabilitat

L'equip educatiu ha d'aprofitar la proposta educativa per a potenciar la col·laboració amb les famílies, reforçar els lligams de cooperació i impulsar una acció educativa coherent, corresponsable i acollidora.

Identifiquem tres àmbits bàsics de treball amb aquest col·lectiu: la comunicació, la participació i el seguiment individualitzat.

La comunicació: és un aspecte bàsic per establir una bona relació interpersonal i treballar en la mateixa direcció.

Com aspectes clau d'aquest àmbit assenyalem:

- L'obertura, la cordialitat i la flexibilitat haurien de caracteritzar l'estil de relació que construïm.

- La difusió dels projectes i les activitats haurien de reforçar els valors que promovem.

- El primer contacte és important, per això, posem en valor el paper que té l'equip de secretaria i d'atenció pública, reservem un temps perquè la família conegui tots els espais de l'esplai i tinguem cura de la cara visible de l'esplai: l'ordre, les decoracions, la netedat, ...

objectius educatius

1 Donar suport a les famílies en l'educació dels seus fills i filles, proporcionant-los espais de reflexió i activitats per a reforçar la seva funció parental.

2 Promoure les relacions d'amistat entre les famílies de l'esplai, compartir espais de convivència i aconseguir que s'estableixin xarxes de suport entre elles.

3 Ajudar les famílies a tenir major consciència que l'educació en la igualtat d'oportunitats és necessària per a eliminar la discriminació i els prejudicis que limiten el desenvolupament integral de les persones.

4 Fomentar actituds de solidaritat vers les famílies amb més vulnerabilitat i saber reconduir les situacions de conflicte o discriminació que es poden derivar de les diferències de classe, de cultura, etc.

5 Animar les famílies a participar activament en el projecte de centre i afavorir la seva implicació en les accions de millora de l'entorn.

La participació: treballem per a què els infants, joves i també les famílies assumeixin un compromís de ciutadania activa i participativa. L'esplai es dota de diferents espais i estratègies per fomentar valors.

Com aspectes clau d'aquest àmbit assenyalem:

- La celebració de les festes populars, les excursions i els espectacles de fi de curs, són algunes de les activitats a través de les quals les famílies gaudeixen de l'esplai alhora que conviuen amb altres pares i mares.

- Les activitats anteriors són importants, però insuficients des del punt de vista de l'exercici de la participació democràtica. Necessitem espais per a implicar-les en el funcionament de l'entitat i per a comprometre-les en la funció de transformació social de l'esplai.

El seguiment individualitzat: la família ha de poder trobar en els educadors i les educadores uns interlocutors disposats a compartir els progressos dels fills i filles. Les entrevistes i l'elaboració dels informes constitueixen els recursos bàsics del seguiment. Com aspectes clau d'aquest àmbit assenyalem:

- Un espai proper i íntim com és l'entrevista és una oportunitat única per conèixer millor la família i establir un vincle de confiança. Cal aprofitar-ho.

- Tothom necessita conèixer les coses positives que tenim i que fem. Per això, sense deixar d'explicar les coses en què l'infant hauria de millorar, cal emfatitzar les capacitats, els progressos i les virtuts.

- L'entrevista i l'informe no hauria de substituir la relació directa i regular amb la família. Dia a dia cal cuidar i mimar aquests vincles.

12

activitat

gimcana mirall

una oportunitat
per compartir la
proposta educativa
amb les famílies

presentació

Les mares i pares dels nostres infants han de conèixer i valorar la Proposta Educativa Mirall, que es treballarà al nostre centre durant el curs. Per això, proposem organitzar una presentació lúdica on les famílies puguin reflexionar entorn els valors que tractarem al llarg del curs, mentre passen una bona estona junts.

objectius educatius

- 1 Donar suport a les famílies en l'educació dels seus fills i filles, proporcionant-los espais de reflexió i activitats per a reforçar la seva funció parental.
- 2 Promoure les relacions d'amistat entre les famílies de l'esplai, compartir espais de convivència i aconseguir que s'estableixin xarxes de suport entre elles.
- 3 Ajudar les famílies a tenir major consciència que l'educació en la igualtat d'oportunitats és necessària per a eliminar la discriminació i els prejudicis que limiten el desenvolupament integral de les persones.
- 4 Donar a conèixer la proposta educativa a les famílies, recollir les seves inquietuds i aconseguir major compromís i corresponsabilitat educativa.

motivació

La Fada Menta i algun dels seus amics i amigues, així com el reporter Paco i la fotògrafa Janna (personatges clau del centre d'interès de petits i mitjans, respectivament) faran arribar una carta a les famílies. Les convidaran a gaudir d'una tarda de jocs a l'esplai i les demanaran el seu ajut per trobar un tresor!

activitats

Cadascun dels tres eixos temàtics es tractarà en una de les proves de la gimcana. Després de cada prova realitzada, el grup de mares i pares rebrà una pista per localitzar el tresor amagat, que és el material de la Proposta Educativa. Aquestes són les proves:

Els objectes no tenen sexe

Al centre de la sala trobem objectes quotidians tradicionalment atribuïts als homes o a les dones, i cada pare o mare en tria un. L'educador/a li dona una targeta relacionada amb el seu objecte, on hi ha una afirmació polèmica, del tipus "els homes no saben planxar". Amb cada afirmació, les famílies es dividiran en grups segons si estan d'acord, si no hi estan o si no ho tenen clar. S'argumentarà i debatrà, podent canviar de grup si ens semblen lògiques les raons que els altres ens donen.

Sense mans

Pintarem amb pinzell amb qualsevol part del cos excepte les mans.

Transformem les dades!

Tindrem dades sobre pobresa i exclusió social en dos suports: una meitat en un mural penjat a la paret i l'altra en targetes individuals que es donaran a les famílies. Cada persona ha d'enganxar la seva al costat de la frase del mural que cregui que correspon.

família
gimcana
mirall

activitat

cinclub

una oportunitat
per veure grans
pel·lícules i parlar
d'importants temes
en família

presentació

El cinema té un gran potencial com a recurs didàctic. Volem visionar pel·lícules en família, ja que és una activitat positiva i útil per aprendre moltes coses en grup: nous coneixements, millores comunicatives i d'habilitats socials, i sobre tot, aprenentatges emocionals i afectius (com és compartir valors, creences, sentiments, actituds,...)

i també pragmàtics, quan identifiquem conductes de les històries simulades, i les jutgem per si les podem transferir a la nostra realitat més immediata.

família
cinclub

objectius educatius

- 1 Visionar importants pel·lícules seleccionades sobre els temes de la proposta educativa, fomentant la pràctica comunicativa i valorativa en família.
- 2 Compartir pautes familiars, per crear comunicació, interès i motivacions vers aquests temes.
- 3 Utilitzar la pràctica comuna de veure pel·lícules, amb una intencionalitat clara durant aquest curs, que sigui compartida i acceptada per la majoria de famílies de l'esplai.
- 4 Participar en la votació de les millors pel·lícules, a través del web.

motivació

Fem una trobada de famílies, a principi de curs, quan presentem la proposta educativa i els presentem aquesta activitat, la qual, durarà tot l'any. Volem recollir informació de les famílies més cinèfiles i les que no ho són, per a què aprofitin la seva pràctica normal de veure pel·lícules alguns caps de setmana, per triar entre tots i totes, les millors pel·lícules sobre la igualtat d'oportunitats.

activitats

El primer cinefòrum

En aquesta activitat inicial, els presentem una selecció de pel·lícules importants que hem triat segons les temàtiques de (1) millors pel·lícules d'igualtat de gènere; (2) millors pel·lícules entorn les discapacitats; i (3) millors pel·lícules entorn pobresa i exclusió social. En aquest fòrum, explicarem el projecte què volem fer, les regles i els demanem que un cop visionades les pel·lícules, parlin a casa, en família per aclarir o reforçar idees i valors suggerents de la pel·lícula.

Arrenca el cinclub virtual

Les famílies podran triar les pel·lícules que vulguin, amb el compromís de reportar les seves valoracions en el web de l'esplai. Tothom podrà consultar les opinions i les valoracions, per orientar-se en la decisió de quina propra pel·lícula podem veure junts a casa o a l'esplai. A l'acabar el curs, comuniquem les millors pel·lícules de cada categoria.

monitors i monitores

L'equip directiu de l'entitat

- 1 Llegim a fons la proposta educativa i identifiquem els punts forts i punts febles de l'entitat en el seu conjunt, en relació a la igualtat i el respecte a la diversitat.
- 2 Repassem l'aplicació possible en espais educatius de l'esplai: els grups de dissabte, activitat diària, menjadors, activitats familiars, colònies, casals i campaments, etcètera.
- 3 Fem un anàlisi de les necessitats formatives de l'equip i elaborem un pla de formació global per a tot el curs.
- 4 Planifiquem els espais d'avaluació i seguiment de la proposta. Determinem de quina manera, amb quines eines o recursos, podríem constatar si hem assolit o no els objectius previstos, cara a millorar actuacions futures.
- 5 Elaborem un calendari general de l'aplicació de la proposta que orienti els equips en la concreció de les activitats per a cada franja d'edat.

objectius educatius

- 1 Valorar les estratègies educatives que fem servir per afavorir la igualtat d'oportunitats a l'esplai.
- 2 Ser coherents i actuar davant dels estereotips i prejudicis que dificulten la convivència en el si dels equips.
- 3 Fer xarxa amb altres centres d'esplais, donar-se l'oportunitat d'aprendre dels altres i amb els altres.
- 4 Ser exigents amb la qualitat educativa de les activitats que realitzem, estar oberts a innovar i fer de l'esplai un lloc d'aprenentatge, diversió, transformació i progrés.
- 5 Formar-se de manera continuada en els continguts de la proposta educativa i obtenir eines per a l'aplicació pràctica d'aquesta.

El compromís de l'entitat

L'aplicació de la proposta educativa a l'esplai requereix de la corresponsabilitat de tothom, de compartir estratègies i actuar en la mateixa direcció.

L'equip educatiu de cada grup

- 1 Estudiem els diversos materials i aprofundim en la proposta específica que s'ha plantejat per a cada franja d'edat. Proposem-nos fites més ambicioses.
- 2 Fem un diagnòstic sobre el nostre grup en relació als valors que relacionem amb la igualtat d'oportunitats: diversitat, inclusió i justícia social, a partir dels objectius que s'han proposat per a cada edat. Elaborem un llistat amb 10 accions assolibles.
- 3 Dissenyem l'adaptació de la proposta al grup: concretem els objectius, adequem l'ambientació i les activitats a les necessitats i interessos del grup, preveiem l'organització interna, etc.
- 4 Decidim quines activitats i projectes podem compartir i dur a terme amb altres grups de l'esplai i/o altres entitats.
- 5 Elaborem el calendari específic tenint en compte els criteris generals pautats.

13

activitat

aplica la lupa!

una oportunitat per consensuar un pla d'igualtat d'oportunitats a l'esplai

presentació

La proposta educativa és una oportunitat per analitzar, revisar i replantejar formes d'intervenir i actituds. *Aplica la lupa!* és una proposta de debat i de treball participatiu per a què els equips puguin construir un pla d'accions a favor de la igualtat d'oportunitats a l'esplai.

monitors i monitores aplica la lupa!

objectius educatius

- 1 Ser conscients dels estereotips i prejudicis que hi ha darrere la nostra manera de veure i de relacionar-nos amb la resta de companys i companyes.
- 2 Analitzar les estratègies que l'equip educatiu aplica davant dels comportaments abusius i discriminatoris.
- 3 Revisar les pràctiques educatives en clau de coeducació.
- 4 Adoptar algunes pautes per evitar l'androcentrisme i el sexisme en el llenguatge oral i escrit.
- 5 Consensuar un pla d'accions per a fomentar la igualtat i la inclusió en un sentit ampli.

activitats

El Pla *Aplica la lupa!* recollirà les accions i reflexions que ens portaran a millorar la nostra pràctica des de la perspectiva de la igualtat d'oportunitats. Cal que tingui una metodologia clara d'avaluació, que sigui transversal i que es facin les adaptacions necessàries a les circumstàncies de cada grup.

Mirar per veure més enllà

Imaginarem com és la vida quotidiana de les persones que apareixen en retalls de tres o quatre fotos. Després, veurem com són les imatges senceres i tindrem informació real sobre ells i elles. Quins estereotips i prejudicis ens han influït en

imaginar la seva identitat? Això ens ha de portar a analitzar si ens passa també amb persones o grups del nostre esplai.

Alerta, un virus anomenat discriminació!

Hem de detectar en quines situacions es produeixen actituds i comportaments discriminatoris en el nostre esplai, en els grups, en l'equip educatiu, etc.

Vacunes contra el virus!

Cada educador i educadora decidirà quines són les tres estratègies principals que fa servir per combatre actituds intolerants i discriminatoris. Després, pensarà tres de noves que podria desenvolupar a partir d'ara.

En clau coeducativa

Analitzarem en profunditat, amb recursos pedagògics de suport, quines pràctiques hauríem d'adoptar a l'esplai per coeducar i no contribuir més a reforçar tòpics i estereotips de gènere. Ens centrarem en el llenguatge i els continguts que fem servir, els personatges i ambientacions que triem, els jocs i els usos dels espais, etc.

L'esplai sense barreres!

Recopilarem informació sobre diversos aspectes que poden influir positivament o negativament en la inclusió de totes les persones a l'esplai en el sentit més ampli del concepte.

activitat

formar-se i
fer xarx@
una oportunitat
per estar més
preparats i
preparades

presentació

Durant el curs 2010-2011 dispondrem de diferents espais de formació per tal d'aprofundir en els aspectes pedagògics, metodològics i pràctics. A més, comptarem amb una intranet que ens permetrà compartir i intercanviar recursos.

objectius educatius

- 1 Formar-se de manera continuada en els continguts de la proposta educativa i obtenir eines per a l'aplicació pràctica d'aquesta.
- 2 Adquirir recursos educatius que ajudin a dinamitzar els grups d'infants, joves i famílies.
- 3 Fer xarxa amb altres centres d'esplais, donar-se l'oportunitat d'aprendre dels altres i amb els altres.

espais de formació

La formació de l'equip educatiu es desenvoluparà en diferents moments:

Movidic: jornada de presentació de la proposta educativa que constarà d'una conferència introductòria, una breu explicació de la proposta i el treball de la seva aplicació en petits grups.

Comissions: grups de treball, de discussió i d'intercanvi d'opinions i experiències especialitzats en diferents àmbits: petits, mitjans, joves, infància i joventut en risc d'exclusió social i discapacitats. Aquests grups acostumen a trobar-se mensualment.

Seminaris: formació pedagògica específica que ens permetrà aprofundir en els continguts de la proposta educativa i desenvolupar noves estratègies de treball dins dels esplais.

Diada de tècniques: tast de diferents activitats, recursos i tècniques relacionades amb la proposta educativa i que faran més ric el nostre ventall de recursos per treballar amb infants i joves.

Sessions monogràfiques: formacions puntuals breus sobre temes d'interès i actualitat per a intercanviar reflexions i adquirir més coneixements.

fer xarx@

A través de la intranet de les Unitats Territorials i Comissions educatives i socials de la Federació Catalana de l'Esplai podreu comunicar-vos amb la resta d'esplais de la vostra unitat territorial i de la Federació en general. Podreu descarregar-vos documents i materials de consulta, fer arribar les vostres experiències i opinions, conèixer experiències diverses, anotar les vostres reunions al calendari i comparar fotografies en una galeria.

A més, tot el procés d'avaluació de la proposta educativa es podrà realitzar a través de la intranet.

monitors i
monitores
xarx@

activitats col·lectives

infants i adults en un projecte comú

Hi ha moltes activitats a través de les quals es fomenta la participació dels infants, joves i famílies. La celebració de les festes populars són l'exemple més clar. El carnaval, per triar-ne una, acostuma a comptar amb la participació de tothom. Les famílies van disfressades amb el mateix vestit que la resta de grups, col·laboren en les tasques organitzatives, ajuden a dinamitzar les comparses, etc. Hi ha altres moments, on incentivem la participació d'uns i altres però per separat. Famílies que donen suport a l'organització d'activitats per als nois i noies, infants i joves que preparen espectacles per als més grans.

14

objectius educatius

- 1 Promoure espais intergeneracionals on es reconegui l'altre com a igual i tothom s'enriqueixi amb l'experiència col·lectiva.
- 2 Trencar els estereotips respecte a la convivència entre persones de diferents edats.
- 3 Prendre consciència de la importància de la participació de tothom per afrontar els reptes i transformar les coses.
- 4 Fomentar el coneixement i els llaços d'amistat entre les diferents persones, petites i grans, que participen a l'esplai.
- 5 Construir una identitat col·lectiva com a esplai a través de la qual ens sentim reconeguts, reforçats i satisfets.

És en la línia d'engrescar-nos a fer coses junts que obrim la secció de les activitats col·lectives. Són activitats i projectes que posen l'èmfasi en fer coses conjuntament, no pas, uns al costat dels altres, no pas uns que ajuden als altres sinó tots i totes, infants i grans, aportant capacitats per assolir un objectiu comú. Fer això implica un canvi de mirada, significa assajar noves formes organitzatives, vol dir obrir vies de participació que garanteixin que tant l'infant petit com l'adult troben un lloc, es reconeixen i es valoren.

Aquest tipus d'activitat també aconseguen construir identitat col·lectiva d'esplai. Sentir que formes part de quelcom que t'enriqueix i del qual et sents orgullós, que has contribuït a millorar les coses i que té un reconeixement extern positiu és molt important. Aquest tipus d'experiències reforcen els valors i contribueixen a transmetre la idea que avancem plegats en la mateixa direcció.

Prou barreres i Avui pot ser un gran dia són dues propostes per a practicar la metodologia de les activitats i projectes col·lectius. A banda d'aquestes, i a tall d'exemple, podeu engrescar-vos a desenvolupar:

Projectes de bricolatge a l'esplai: entre tots i totes aprenem a pintar, a canviar endolls, penjar fotografies...

Campanyes solidàries: organitzem *un banc del temps*¹ per a compartir sabers i ajudar-nos mútuament.

Campanyes de sensibilització: a partir de l'anàlisi dels problemes més comuns que detectem al barri, es proposen accions per millorar la convivència, per tenir espais més nets, per tenir llocs segurs on jugar, etc.

¹ *Un banc del temps* és un projecte a través del qual un grup de persones es relacionen motivades per intercanviar temps de dedicació a altres persones de forma altruista. S'intercanvia temps en tasques d'atenció puntual a altres persones: infants, gent gran, gent malalta...així es fomenta el suport mutu, la confiança i es resolen necessitats socials. La unitat d'intercanvi és l'hora, i totes les habilitats tenen el mateix valor. Origen d'aquesta iniciativa: Parma (Itàlia) a l'any 1992.

activitat

prou barreres!

una oportunitat per millorar l'accessibilitat al barri

presentació

A través d'aquesta proposta analitzarem el barri des del punt de vista de l'accessibilitat. El carrer, els parcs, les places, conformen l'espai públic al qual totes les persones haurien de tenir accés sense patir problemes de mobilitat. Aquests impediments les priven de tenir autonomia, relacionar-se amb els altres, i gaudir de l'entorn i conviure-hi com a qualsevol ciutadà i ciutadana.

Posarem en marxa una campanya per a identificar les barreres arquitectòniques del barri i farem arribar la diagnosi al departament responsable de l'ajuntament per tal que es comprometí a aportar solucions.

objectius educatius

- 1 Analitzar les barreres arquitectòniques que hi ha al nostre barri i prendre consciència de les dificultats que representen per a les persones amb mobilitat reduïda.
- 2 Adonar-se'n que tots i totes, al llarg de la nostra vida, ens podem veure afectats pels problemes que comporta la manca d'accessibilitat.
- 3 Implicar tot l'espai en un projecte comú, valorar positivament les relacions i la comunicació intergeneracional i aprendre tothom de tothom.
- 4 Ser creatius i agents actius de transformació social. Comprometre's a dur a terme projectes i accions que millorin les condicions de vida dels altres.

Fases de la campanya

Cal fer una difusió inicial d'aquesta campanya per engrescar les famílies i els infants i joves a participar-hi. Després, endegarem aquesta aventura per la inclusió de tots i totes.

Planificació i organització del projecte

Hem de fixar un calendari d'inici i tancament, concretar la participació dels diferents grups i programar les activitats que es duran a terme (de sensibilització, de coneixement, d'anàlisi i de valoració).

Execució del projecte

Recollirem i sistematitzarem les dades sobre l'accessibilitat del barri. Després, registrarem i difondrem el projecte, organitzant, entre altres coses, una trobada amb l'ajuntament.

Valoració del projecte

Avaluarem els resultats, repassarem els aprenentatges i farem un tancament festiu de la campanya.

L'espai Comkedem (Barcelona) s'ha ofert a col·laborar en aquest projecte, aportant el seu testimoni i experiència en la inclusió d'infants amb discapacitat.

activitats col·lectives
 prou barreres!

activitat

avui pot ser un gran dia!

una oportunitat per reflexionar sobre les desigualtats a través de les celebracions de dies internacionals

presentació

L'Organisme de les Nacions Unides, ONU, té un ampli calendari de celebracions amb l'objectiu de promocionar internacionalment una temàtica que sigui d'interès per a la majoria dels països i contribueixi al desenvolupament de la cooperació internacional.

activitats col·lectives avui pot ser un gran dia!

Proposem incloure en les agendes del nostre esplai, el desenvolupament estratègic d'activitats de participació, difusió, sensibilització i/o reivindicació, entorn temes importants per promoure la igualtat d'oportunitats, aprofitant certes dates de celebració internacional.

objectius educatius

- 1 Fomentar el coneixement dels dies, anys i decennis internacionals de l'ONU, com a eina per agrupar interessos, estratègies i reivindicació de temàtiques importants a escala mundial.
- 2 Estar en alerta i fomentar la participació en actes locals, que se sumen a altres iniciatives mundials.
- 3 Fer servir les noves tecnologies de comunicació, per entendre la dimensió dels actes de celebració, i aprendre de les diverses iniciatives ciutadanes desenvolupades.
- 4 Assistir com a família, com a grup o com a esplai, en actes i campanyes que sumin per la causa escollida en el dia de celebració.

motivació

Aprofiteu els diferents mitjans de comunicació que teniu a l'esplai (suros, vestíbuls, web, etc...), per poder promoure la reflexió i la participació en aquests actes locals / municipals, però que tenen un abast internacional.

activitats

Un calendari de festes comunes per a tot el món

Vinculat a la proposta educativa d'enguany, elaborem i difondrem un calendari propi amb les dates més importants a celebrar durant el proper curs 2010-2011. Proposem dates emblemàtiques per conèixer l'actual realitat i reivindicar políticament i socialment, propostes de millora que facin augmentar la qualitat de vida de totes les persones.

Convocatòries d'actes

Des de d'esplai, cercarem informació i farem difusió de les diverses convocatòries d'actes, iniciatives d'adhesió i campanyes. Promourem la participació dels infants en l'elaboració de les convocatòries, animant-los a fer eslògans, dibuixos, etc.

Assistència a actes

Participarem col·lectivament com a gran família de l'esplai que som. Ens haurem de coordinar per programar, mobilitzar-nos, participar i/o assistir a aquests actes col·lectius en funció de les seves característiques. Elaborem reportatge fotogràfic de les nostres participacions, per poder després documentar als nostres mitjans interns de comunicació.

La incorporació de l'infant amb discapacitat al grup¹

La proposta educativa Mandala² va incloure un capítol sobre criteris per adaptar les activitats a persones amb discapacitat. En la nova proposta educativa ens proposem mantenir aquest apartat per seguir orientant els equips educatius en la tasca d'educar des de la diversitat i per a la inclusió de tots els nois i noies que participen a l'esplai.

La manera en com treballem amb el grup l'acollida de l'infant amb discapacitat és determinant per a què aquest procés sigui integrador i tingui un lloc dins del grup. En aquest procés, tal com ens indica el professor Ignasi Puigdemívol, resulta d'especial rellevància les informacions inicials que donem al grup, les quals, tindran una triple finalitat: entendre la discapacitat, situar-se davant de l'infant amb discapacitat i estimular les relacions i els vincles. Dues consideracions prèvies: és important partir de la regla general de l'aprenentatge, és a dir, proporcionar informació que vagi de lo general a lo particular i de lo simple a lo complex i, cal evitar que presentem l'infant a partir de la seva discapacitat.

Entendre la discapacitat

Ens referim a entendre la discapacitat particular que té l'infant que s'incorpora al grup. Es tracta que el grup pugui comprendre-la en funció de les seves capacitats i maduresa i de no avançar-nos a les seves necessitats de tenir més o menys informació. Les limitacions que tindrà l'infant en la seva vida quotidiana a causa de la seva discapacitat és el que la resta de nois i noies del grup millor comprendran. Posem un exemple: "Julián és cec i per tant no ens veu. Ens escolta i si fem soroll o bé el cridem sabrà on som. És així com ens "veu"".

De mica en mica i si el grup ho demana anirem complementant les informacions inicials, de la mateixa manera que aniríem descobrint més detalls de la resta de nois i noies del grup.

15

¹ Les idees i els exemples que s'exposen en aquest punt s'han extret del capítol 12 Innovación Didáctica e Integración (pág 358-367), del llibre: Puigdemívol, Ignasi. La educación especial en la escuela integrada. Una perspectiva desde la diversidad. Ed: Graó, Barcelona, 2006.

² Mandala, proposta educativa per la interculturalitat i la fraternitat. Fundació Catalana de l'Esplai 2009.

Situar-se davant de l'infant amb discapacitat

Davant de nois i noies amb greus dificultats de comunicació és important que el grup conegui algunes estratègies de relació per afavorir les interaccions. En primer lloc, estratègies per proporcionar formes de comunicació adequades. Aquestes variaran en funció de la discapacitat. Així, davant un infant que utilitza cadira de rodes, serà important que el grup compregui la importància de situar-se a la seva alçada quan conversem amb ell. En el cas d'infants amb discapacitat auditiva, és important el contacte visual previ a l'inici de la conversa. En el cas de nois i noies amb deficiències motrius que afecten greument la seva parla, serà necessari fer entendre al grup que li cal més temps per expressar-se però que ens entén i per això és important no avançar-nos a la seva resposta.

En segon lloc, les estratègies d'ajuda, les quals, estan especialment indicades quan la discapacitat de l'infant limita la seva autonomia personal. Com en el cas anterior, es tracta d'orientar el grup a com donar una ajuda adequada. Per exemple, en el cas d'infants amb paràlisi en la meitat del cos, dreta o esquerra, caldrà informar de la utilitat d'agafar-li el braç paralitzat per donar-li la ma i deixar lliure el braç que no té afectat. Aquest acte també resulta

especialment important per aquests infants, que veuen com aquest membre no genera rebuig en les altres persones i té una utilitat.

En qualsevol cas, una indicació important que hem de donar al grup és evitar la sobreprotecció perquè això representa un gran perill pel progrés i l'aprenentatge de la persona amb discapacitat. El grup ha de valorar els avenços i aprendre a respectar les diferències de ritme en els aprenentatges.

Estimular les relacions i els vincles

Les informacions que donem al grup sobre l'infant amb discapacitat tenen com a objectiu promoure els vincles entre aquest i el grup. Per assolir aquest objectiu cal que es generin expectatives raonables sobre el que es pot aconseguir amb aquesta relació i sobre el progrés que podem esperar en l'infant amb discapacitat. Per això és tant important parlar des del primer dia amb el grup de les possibilitats de progrés. Expressions com "ja veureu d'aquí a poc s'orientarà bé pel local i no necessitarà l'ajut" (referint-nos a un company cec) o "l'hem d'ajudar una mica, però deixant que ho vagi fent ella sola: ja veureu la quantitat de coses que farà sola a final de curs si ho fem

així" (referint-nos a una companya amb discapacitat intel·lectual). Aquesta mena d'informacions ajuden a que el grup se senti còmplice del progrés i la inclusió de l'infant amb discapacitat i visualitzi i s'alegri dels seus progressos.

En els casos de les discapacitats sensorials serà més fàcil perquè tot i incorporant alguns canvis, aquests infants avançaran com la resta del grup. En altres casos caldrà reforçar molt positivament els avenços per petits que ens semblin. És important que el grup els percebi i també els valori.

Totes aquestes orientacions representen una ajuda per millorar la nostra pràctica en relació a l'atenció a la diversitat però sobretot pretenen ser un estímul per superar les pors a acollir més nois i noies amb discapacitat en els nostres centres. Algunes de les informacions que hem posat com exemple es poden proporcionar al grup quan sabem que s'incorporarà un/a company/a amb discapacitat. Però les més efectives són les que es van donant poc a poc, en moments escassos, als nois i noies amb els quals interaccionen més i també als que semblen més reticents a establir-hi relació.

Què entenem per dèficit i per discapacitat?

En paraules d'Ignasi Puigdemívol:

Dèficit: seria l'absència o limitació d'una funció important per al desenvolupament de la persona. Són dèficits: la manca o disminució greu de visió o audició, qualsevol limitació motora (paràlisi, miopaties, amputacions, etc.) o intel·lectual (síndrome de down, encefalopaties, retards maduratius, etc.), o en altres esferes del desenvolupament, més relacionades amb aspectes psíquics i afectius (trastorns generalitzats del desenvolupament, on entren les diferents formes d'autisme, etc.)

Discapacitat: seria l'efecte que té el dèficit, entre altres variables, en l'adaptació de la persona al seu entorn. Tenint en compte dues coses: que un mateix dèficit pot provocar discapacitats molt diferents; i que no podem pressuposar que el "dèficit" sigui sempre la principal causa d'aquestes dificultats d'adaptació.

Posem un exemple: un nen amb hipoacúsia³ ben treballat tindrà una discapacitat molt lleu (entén el que li diuen, interès per a l'aprenentatge, bona relació amb els companys, etc.).

La mateixa hipoacúsia en un infant acabat d'arribar, no treballat, que es troba amb un ambient i una llengua diferent, etc., es trobarà en una situació diferent i, en aquest cas, potser hi haurà altres components que dificultin la seva adaptació, més enllà de la hipoacúsia: que s'ubiqui en el nou sistema, que adquireixi determinats hàbits, que recuperi el desfasament d'aprenentatges que porta, que agafi seguretat amb ell mateix, que se li reforci el treball de la llengua d'acollida, etc.

Des del punt de vista educatiu, davant del dèficit hi podem fer poca cosa, encara que és important: acceptar-lo i amb això acceptar el nen, no rebutjar-lo ni marginar-lo i fer-li veure que "no ens espanta ni suscita rebuig" el seu dèficit. En canvi, que augmenti o disminueixi la discapacitat depèn molt de nosaltres i de la nostra acció educativa.

Sempre que posem confiança en les seves "altres" capacitats i que som afectuosament exigents en que les posi en marxa, assolint progressivament cotes més altes d'autonomia i autoconfiança, estem reduint de forma significativa la seva discapacitat.

³ Hipoacúsia: pèrdua parcial de la capacitat auditiva

avaluació

Per poder valorar l'aplicació de la proposta educativa és important realitzar un procés integral d'avaluació. Aquest ha d'incloure, des d'una diagnosi dels diferents col·lectius a qui va destinada, passant per una diagnosi del mateix equip de monitors/es i, fins a una avaluació de les diferents activitats i de la proposta educativa en sí, com a recurs que ha de facilitar la incorporació de la perspectiva de la igualtat d'oportunitats en l'educació en el lleure d'infants i joves.

Aquest procés integral d'avaluació recau en l'equip directiu de l'entitat que ha de vetllar perquè es realitzi en tres moments del curs: abans, durant i després de l'aplicació de la proposta educativa.

El procés d'avaluació es dota d'una sèrie de formularis que trobareu:

- A la pàgina web de la proposta educativa.
- A la intranet de la Federació Catalana de l'Esplai des de la qual, podreu emplenar directament els formularis i obtenir, al final del curs, resums de les puntuacions obtingudes.

1 Abans de l'aplicació de la proposta educativa

- **Diagnosi sobre el treball envers la igualtat d'oportunitats a l'esplai**

Com a punt de partida, fem una lectura detinguda del capítol l'esplai de les oportunitats i tot seguit realitzem l'activitat adreçada a l'equip educatiu *Aplica la Lupa*. Aquesta dinàmica participativa us permetrà diagnosticar els punts forts i febles de la vostra tasca educativa i elaborar un pla de millora que englobi propostes i el compromís de tothom.

- **Avaluació inicial**

S'avaluarà en quin punt es troba cada col·lectiu en referència als objectius que volem assolir respecte la igualtat d'oportunitats. Aquesta avaluació es pot realitzar a partir dels formularis d'avaluació per a cada col·lectiu (equip de monitors/es, infants petits, infants mitjans, joves i famílies).

A la intranet de la Federació Catalana de l'Esplai apareix la realització dels formularis com una tasca a fer com a màxim pel dia 15 d'octubre del 2010.

2 Durant l'aplicació de la proposta educativa

- **Formularis d'avaluació de seguiment**

Els mateixos formularis que haurem emplenat en l'avaluació inicial ens servirán per fer una valoració intermitja. Contrastar la situació inicial de cada col·lectiu amb la situació en la que es troba cadascun d'ells en diferents moments del curs ens permetrà revisar aspectes en els quals tenim dificultats i fer millores a temps.

- **Avaluació de les diferents activitats de la proposta educativa**

En acabar cada activitat els monitors/es emplenaran la fitxa d'avaluació de l'activitat directament a la intranet. D'aquesta manera al final del curs podreu comptar amb:

- una fitxa d'avaluació global per entitat, que resumeix les mitges de totes les activitats realitzades. Es generarà directament des de la intranet, un cop hagueu enviat totes les fitxes d'avaluació de les activitats. També podeu consultar un model de fitxa en format pdf.
- una fitxa d'avaluació global per activitat, que resumeix les mitges de totes les entitats que l'han realitzada. Es generarà directament des de la intranet, un cop totes les entitats hagueu enviat les vostres fitxes. També podeu consultar un model de fitxa en format pdf.

3 Després de l'aplicació de la proposta educativa

- **Formularis d'avaluació final**

Aquesta avaluació es realitzarà a partir dels formularis d'avaluació per a cada col·lectiu. Es contrastaran els diferents formularis per poder fer una reflexió entorn a l'evolució feta i els aspectes que cal continuar treballant.

A la intranet de la Federació Catalana de l'Esplai apareix la realització dels formularis d'avaluació final com una tasca a fer com a màxim fins el dia 10 de juny del 2011.

- **Avaluació global de la proposta educativa**

L'equip directiu es fixarà en tot el procés realitzat al llarg del curs per tal d'avaluar l'impacte de la proposta educativa en el funcionament general de l'esplai. Per fer-ho comptaran amb un qüestionari d'avaluació global.

A la intranet de la Federació Catalana de l'Esplai apareix la realització del qüestionari d'avaluació global com una tasca a fer com a màxim fins el dia 20 de juny del 2011.

conceptes clau

17

Igualtat: aquest terme expressa el dret de qualsevol ser humà al reconeixement de la seva dignitat personal. No hi ha dues persones iguals, per això, tractar de manera igual a aquells que es troben en situació de desavantatge és sempre injust. Perquè hi hagi igualtat entre persones és necessari atendre a la diversitat, les diferències, que iguali realment i que no consolidi les desigualtats.

Equitat: acció de fer un repartiment just i proporcional a les necessitats de cada individu.

Justícia social = binomi equitat i igualtat: són dos principis estretament vinculats. L'equitat introdueix un principi ètic, o de justícia en la igualtat. L'equitat ens obliga a plantejar-nos els objectius que hem d'assolir per aconseguir una societat més justa. Una societat que apliqui la igualtat de manera absoluta serà una societat injusta, ja que no tindrà en compte les diferències que existeixen entre les persones. Alhora, una societat on les persones no es reconeguin sota el principi d'igualtat, és a dir, com a iguals, tampoc no serà justa.

Discriminació: significa diferenciar, separar una cosa d'una altra. Discriminació negativa, tracte desigual que afecta als drets i a les oportunitats de les persones que la pateixen. Cal distingir-la de la discriminació positiva quan raonadament i objectivament es tracta de forma desigual un grup històricament discriminat o uns grups vulnerables, per així, de forma legítima posar-los en el mateix nivell que les altres persones. Un exemple, d'això, és situar en espais preferents en els transports públics, a aquelles persones que necessiten aquesta atenció especial.

Estereotip: es defineix com un conjunt de creences socials que comparteix la majoria de les persones sobre les característiques d'altres grups o col·lectius. Són una simplificació de la realitat.

Prejudici: tenir una opinió preconcebuda (generalment negativa) cap a un determinat grup o persona, que està originada per les creences generalitzades que es té d'aquest grup i que no té en compte les seves característiques individuals.

El binomi estereotip i prejudici: són en definitiva representacions mentals que ens ajuden a interpretar la complexitat de la realitat, tanmateix si no les fem conscients i flexibles poden derivar a actituds rígides i extremes, com ara la discriminació, el racisme o la xenofòbia.

Pobresa: es refereix a la carència de recursos per satisfer les necessitats més bàsiques. Es parla de pobresa absoluta a la situació en què certs aspectes mínims de la vida com ara alimentació, educació, salut o vivenda no es tenen. El Banc Mundial situa la línia de la pobresa absoluta per als països empobrits en un dòlar al dia. La pobresa relativa o risc a la pobresa, considera que una persona és pobra quan està en situació de desavantatge respecte de la resta de persones del seu entorn. Aquesta perspectiva està molt lligada a la noció de desigualtat i parteix de la base que la població en risc de pobresa és la que té una renda que cau per sota del que es pot considerar un nivell de vida mitjana en la societat en la qual resideix.

Exclusió social: es considera que aquest terme supera el de pobresa, en el sentit que no es defineix únicament per la situació econòmica sinó que implica també la impossibilitat d'exercir els drets socials, de participació en tots els àmbits de la societat.

Gènere i sexe: segons l'antropòloga Marta Lamas, el gènere és el conjunt d'idees (característiques socials i culturals), sobre la diferència sexual que atribueix característiques femenines i masculines a cada sexe, a les seves activitats i conductes o a les esferes de la seva vida, mentre que el sexe es refereix a les diferències biològiques i naturals que les persones tenim al néixer.

Estereotips de gènere: comportaments i valors que s'espera que desenvolupem pel fet de ser home o dona. Els més comuns atribuïts a les dones són: sensibilitat, debilitat, tendresa, passivitat, dependència i els associats al homes són: competitivitat, acció, força, duresa, insensibilitat, etc.

Font: Claves sobre la pobreza y la exclusión social en España. Fundación Luis Vives i el risc a la pobresa, www.idescat.cat.

materials de consulta

educació en valors, gènere, discapacitat i pobresa i exclusió social

- Camps, V. *Los valores de la educación*. Ed. Anaya. Madrid, 1994.
- Puig Rovira, JM. *La construcción de la personalidad moral*. Ed. Paidós. Barcelona, 1996.
- Puigdemívol, I. *La educación especial en la escuela integrada. Una perspectiva desde la diversidad*. Ed. Graó. Barcelona, 2006.
- Sachs J. *El fin de la pobreza*. Ed. Debate. Barcelona, 2005.
- *Claves sobre la pobreza y la exclusión social en España*. Fundación Luis Vives, 2010.
- Garcia Salomon, M. *Els Paranyes de l'Amor*. Materials per treballar la prevenció de relacions abusives amb adolescents i joves. Ed. Octaedro. Barcelona, 2006.
- *Les relacions a l'adolescència, prevenir abusos i fomentar la confiança i el respecte*. Unitat didàctica 2. Projecte d'Educació en Valors. Ed. Institut Municipal d'Educació, Barcelona.
- *Cambios sociales y género*. Guía didáctica. Ed. Consejería de Educación. Junta de Andalucía.
- *Ni ogros ni princesas*. Guía para la educación afectivo-sexual en la ESO. Ed. Consejería de Salud y Servicios Sanitarios. Asturias, 2007.

webs

- www.2010againstpoverity.eu/?langid=es
Web 2010 any europeu de lluita contra la pobresa i l'exclusió social.
- www.eapn.es
Red europea contra de lucha contra la pobreza y la exclusión social.
- www.xtec.cat/innovacio/coeducacio
Programes d'innovació educativa. Coeducació.
- <http://www20.gencat.cat/portal/site/icdones>
Institut Català de la Dona.
- www.observatoridelesdones.org/
Observatori de les dones en els mitjans de comunicació.
- www.aprenentatgeservei.org
Centre Promotor Aprenentatge Servei.
- www.roserbatlle.wordpress.org
Blog Roser Batlle especialitzat en Aprenentatge Servei.
- www.arrelsfundacio.org
Fundació Arrels.
- <http://www.ecomlab.cat>
Portal educatiu de la Fundació Ecom. Aquesta fundació és un moviment associatiu integrat per organitzacions de persones amb discapacitat física.
- www.fcsd.org/es
Fundació Catalana Síndrome de Down.
- www.fundacionluisvives.org
Fundación Luis Vives.
- www.intermonoxfam.org
Fundació Intermón Oxfam.

Federació
Catalana
de l'Esplai

com contactar
93 474 74 74

federacio@esplai.org www.esplai.org

Carrer Riu Anoia, 42-54
08820. El Prat de Llobregat
Barcelona

EMAS

ES-CAT-275

Fundació Catalana de l'Esplai

Gestión
Ambiental

LINE EN ISO 14001

GA-0269/2008

Empresa
Registrada

LINE EN ISO 9001

ER-0960/2007

Amb la participació de

Centre d'Estudis
Suport Associatiu

Fundació
Catalana
de l'Esplai

Amb la col·laboració de

Generalitat de Catalunya

Diputació
Barcelona
xarxa de municipis

Accions a favor de

